‘Verder bouwen op het Simonscomplex’

‘Architectuur waar je aan voorbij loopt’

Gian Burgers

Afbeelding: Fragment van de Nolli kaart als negatief.

Met het project ‘verder bouwen op het Simonscomplex’ studeer ik af aan de Rotterdamse Academie van Bouwkunst. Met dit project wil ik het belang van het alledaagse woongebouw agenderen, oftewel: ‘*Architectuur waar je aan voorbij loopt*’.

Mijn definitie hiervan laat zich het beste uitleggen aan de hand van de Nolli kaart. Wanneer de originele Nolli kaart word omgekeerd krijg men in plaats van het openbare domein het privé-domein van de stad. Dit is het domein van de bewoners en bestaat voor een groot deel uit alledaagse woongebouwen. Deze staan als vanzelfsprekend in de stad, we lopen er aan voorbij maar het faciliteert ook het alledaagse leven.

Met dit onderzoek wil ik de potentiële waarde van het alledaagse woongebouw laten zien en een voorbeeld geven hoe we hier zorgvuldig mee om kunnen gaan.

Juli 2022

GEGEVENS 7

INLEIDING 11

DE AFSTUDEEROPGAVE 17
- Aanleiding 19
- Opgave 25
- Casus 31

HET SIMONSCOMPLEX 37
- Historie 39
- Bewoners 49
- De woningen 57
- De Blokken 71
- Het Complex 83
- De wijk 99
- Materialisering 107
- Constructie 111

BEHOUD DOOR ONTWIKKELING 115
- Behoud als uitgangspunt 117
- Ontwikkelmethode 121
- Stedenbouwkundige inpassing 129
- Programma & Concept 137

TOEKOMSTPERSPECTIEF 153
- Samenkomst & Entree 157
- Bestaande bewoners 167
- Nieuwe bewoners 179
- Zorgvuldigheid in de gevel 191
- Alledaags wonen in het gebouwde 209

TOT SLOT 217
- Hoe omgaan met jong erfgoed? 219
- Positie 225
- Dankwoord 229
- Bronnen 233

GEGEVENS

TITEL AFSTUDEERPROJECT

Verder bouwen op het Simonscomplex
'Architectuur waar je aan voorbij loopt'

STUDENT

Gian Burgers
Mathenesserlaan 372-G
3023HB, Rotterdam
+31 (0)6 20263276
gian_burgers@hotmail.com

OPLEIDING

Rotterdamse Academie van Bouwkunst
Heijplaatstraat 23
3089 JB Rotterdam
info@ravb.nl

Studie: Master Architectuur

AFSTUDEERCOMMISSIE

Frederik Pöll (Mentor)
Voorhaven 3
3025 HC Rotterdam
T. +31 (0)6 43084592
f.poll@fpba.nl

Alexander Pols (Vaste externe criticus)
Nieuwe Uitleg 25
2514 BR Den Haag
T. +31 (0)70 7370399
M. +31 (0)6 28762917
pols@kollhoff.nl

Sjoerdieke Nicolson-Feenstra (Voorzitter)
Heijplaatstraat 23
3089 JB Rotterdam
T. +31 (0)10 7944905
s.j.nicolson-feenstra@hr.nl

Roel van der Zeeuw (Toegevoegde externe criticus)
Oostzaanstraat 2
1013 WK Amsterdam
T. +31 (0)20 244 03 89
roel@raumplan.xyz

INLEIDING

Afbeelding: Bewoners van het Simonscomplex vlak na oplevering.

Waar spektakel doet verwonderen, zo vanzelfsprekend is het alledaagse. Het is er gewoon. We staan er niet vaak bij stil. En juist dat maakt het alledaagse bijzonder. Het is de brievenbus waar je de krant uit haalt, de voordeur waardoor je het huis naar binnen gaat en de tafel waar je vervolgens de krant gaat zitten lezen met dat fijne uitzicht door het doodnormale raam. Voorbeelden van alledaagse architectuur. Niet gemaakt voor spektakel, maar voornamelijk ontworpen vanuit en voor het gebruik. We staan er niet vaak bij stil. We lopen eraan voorbij.

Bij transformatieprojecten wordt de waarde van het alledaagse woongebouw niet altijd erkend. Dat terwijl het slopen van deze woningvoorraad niet alleen een kapitaalvernietiging is, het is ook het slopen van gebouwen die van grote waarde zijn voor de stad. Deze waarde is zowel architectonisch als sociaal maatschappelijk.
Eén kenmerkende periode waarin veel alledaagse architectuur is gemaakt, is die van de Rotterdamse stadsvernieuwing.
Een bijzondere periode waarin de woningbouwproductie ongekend hoog was. Daarbij hadden bewoners veel zeggenschap over hoe de woningen eruit moesten komen te zien. Mede hierdoor hebben deze woongebouwen nog steeds een grote sociaal maatschappelijke waarde voor de stad. Ook de huidige bewoners zijn namelijk vaak zeer betrokken bij hun leefomgeving, wonen er al lang en kennen hun buren. Wanneer het gebouw gesloopt wordt gaat ook deze sociale binding verloren. Toch lijkt deze waarde van het alledaagse woongebouw op dit moment nog maar amper te worden erkent.

Wanneer we ervan uitgaan dat we de waarde van onze alledaagse woonvoorraad wel erkennen zullen we moeten onderzoeken hoe we deze kunnen behouden. Als casus neem ik hiervoor het sociale woningbouwcomplex op het Simonsterrein in wijk Feijenoord. Dit complex uit 1974 is het eerste project dat onder het beleid van de Rotterdamse stadsvernieuwing is gerealiseerd en wordt door architectuurhistoricus Wijnand Galema bestempeld als een monument voor de ‘aktivistiese’ stedenbouw[1]. Op dit moment wonen er nog steeds bewoners van het eerste uur die maar wat graag vertellen over hoe het complex tot stand is gekomen en de inspraak die zij daarin hebben gehad. Deze bewoners hebben een hechte band met het Simonscomplex. Dit maakt het complex waardevol voor de stad, en door de combinatie met zijn bijzondere geschiedenis kunnen we het met recht een stuk alledaags erfgoed noemen. Erfgoed waar we vaak zonder om te kijken aan voorbij lopen.

Als we willen voorkomen dat het Simonscomplex in de toekomst ook ten prooi valt aan de grote ontwikkelingen in de stad, zullen we het moeten behandelen zoals we ook

1. Wijnand Galema (2010). Simonsterrein, Monument van de aktivistiese stedenbouw. pag 3

Afbeelding: Bewoner van het Simonscomplex vlak na oplevering.

het meer conventionele erfgoed behandelen. Hiervoor luidt vaak het credo ‘behoud door ontwikkeling’. Want leegstand is achteruitgang. Het Simonscomplex staat natuurlijk niet leeg, maar een visie over hoe het complex voor de lange termijn behouden kan worden ontbreekt op dit moment.

Het afstudeerproject laat een toekomstperspectief zien voor het Simonscomplex. Hierin gaan de woningen van de huidige bewoners erop vooruit door de relatief eenvoudige ingreep, namelijk het verduurzamen van de gevel. Ook worden er woningen toegevoegd op de plekken waar het de huidige woningen niet schaadt, maar daarentegen juist een verrijking vormt voor het complex als geheel.

In de architectuur is gezocht naar een zorgvuldigheid die ook in het bestaande complex is te herkennen. In het nieuwe complex is de gevel dan ook met dezelfde aandacht voor detail en gebruik vormgegeven. Ze heeft een ingehouden expressie met een zorgvuldige materialisering die teruggrijpt naar de basismaterialen van het huidige complex. Deze materialen zijn baksteen, beton, en hout. Allen onbehandeld toegepast zoals ook bij de oprichting het geval was.

Er is niet gezocht naar spektakel. Er is gezocht naar een manier van binnenkomen, het wonen in de plattegrond, beschutting, een tuin en collectiviteit in een heel alledaags woongebouw. Veel mensen zullen eraan voorbijlopen, maar de bewoners wonen er maar mooi.

DE AFSTUDEEROPGAVE

Afbeelding: Bewoners protest tegen de sloopplannen van de Pompenburg flat.

HET ALLEDAAGSE WOONGEBOUW STAAT ONDER DRUK.

Het alledaagse woongebouw staat onder druk in Rotterdam. Er lijkt wel eens te worden vergeten dat hier mensen wonen. Het zijn vooral de sociale woonblokken die door hun eenzijdige woningaanbod niet voldoen aan de huidige woonvisie[1] en nu vaak worden getransformeerd tot woonblokken met een meer gevarieerd woningaanbod waardoor de huidige bewoners zich in veel gevallen weggejaagd voelen. En dat terwijl deze zelfde bewoners vaak actief betrokken zijn bij hun woonomgeving. Het slopen van onze bestaande alledaagse woningvoorraad is hiermee niet alleen een kapitaalvernietiging. Het is ook het slopen van gebouwen die van grote maatschappelijke waarde zijn voor de stad. De pompenburgflat[2], Het zinkerblok[3] & Nieuw Crooswijk[4] zijn enkele voorbeelden van dit soort transformaties. Daarbij komt dat er juist een grote behoefte is aan meer sociale huurwoningen[5].

1. Gemeente Rotterdam. (2016, 15 december). Woonvisie | Rotterdam.nl. Geraadpleegd op 6 maart 2022, van https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/woonvisie/

2. Kruif, De, F. (2022, 29 januari). De niet-aflatende strijd tegen de sloop van de Pompenburgflat. NRC handelsblad

3. Redactie. (2021, 20 januari). Bewoners Zinkerblok moeten gedwongen verhuizen maar willen niet weg. OPEN Rotterdam. Geraadpleegd op 6 maart 2022, van https://openrotterdam.nl/bewoners-zinkerblok-moeten-gedwongen-verhuizen-maar-willen-niet-weg/

4. Redactie. (2021, 6 januari). Crooswijkers Menno en Jenny blikken terug op de sloop in hun wijk tien jaar geleden. OPEN Rotterdam. Geraadpleegd op 25 juni 2022, van https://openrotterdam.nl/crooswijkers-menno-en-jenny-blikken-terug-op-de-sloop-in-hun-wijk-tien-jaar-geleden/

5. Schalkwijk, E. (2022, 10 maart). Corporaties willen 30 duizend sociale huurwoningen bouwen in regio Rotterdam. Rijnmond. Geraadpleegd op 7 juli 2022, van https://www.rijnmond.nl/nieuws/1473356/corporaties-willen-30-duizend-sociale-huurwoningen-bouwen-in-regio-rotterdam

De niet-aflatende strijd tegen de sloop van de Pompenburgflat

..."De huidige bewoners van de 226 sociale huurwoningen raken hun huis kwijt, al krijgen ze garantie dat ze in de nieuwbouw kunnen terugkeren zodra die klaar is. „Alle huidige bewoners kunnen rekenen op een nieuwe woning op dezelfde locatie en tegen dezelfde huurprijs", zegt een woordvoerder van Havensteder. Die toezegging heeft de onrust niet weggenomen..."

..."Emmy heeft een eigen atelier in haar woning. Ze heeft nu vier kamers, in de nieuwe woontoren krijgt ze daar een tweekamerappartement voor terug."...

Bron: NRC handelsblad | 29-01-2022

Crooswijkers Menno en Jenny blikken terug op de sloop in hun wijk tien jaar geleden

.."Al die leuke mensen die daar woonden zijn ook allemaal weg. En niet per se naar een betere woning zoals ze hadden gehoopt. "Zo leuk wonen is het niet in zo'n flat. Het zijn net duivenhokken", zegt Jenny. Zij heeft tot het laatste moment gewoond in het huis waar ze meer dan 45 jaar woonde. "Ik wilde mijn huisje niet uit!" Ze is nog steeds boos over hoe ze behandeld is..."

Bron: openrotterdam.nl | 15-11-2018

Zinkerweg en Nijverheidstraat in Feijenoord

..."Met deze kluswoningen leveren we een actieve bijdrage aan het NPRZ-programma van de gemeente. Door actief met de wijk aan de slag te gaan, zorgen we ervoor dat er voor verschillende huishoudens ruimte is. We creëren nieuwe kansen voor middeninkomens en zorgen voor nieuwe woningen voor sociale huurders. Want we bouwen op een andere plek in de wijk 48 sociale moderne huurwoningen terug...

Bron: woonstadrotterdam.nl | 29-03-2021

Corporaties willen 30 duizend sociale huurwoningen bouwen in regio Rotterdam

...De woningcorporaties in de regio willen 30 duizend sociale huurwoningen gaan bouwen. Ze roepen gemeenten op om te helpen met voldoende bouwlocaties, betaalbare grondprijzen en snellere procedures. Dat is nodig om het groeiende tekort aan sociale woningen op te vangen. De wachttijd voor een reguliere woningzoekende in bijvoorbeeld Rotterdam is inmiddels zo'n 57 maanden. Dat is bijna vijf jaar. "We zien de wachtlijsten alleen maar toenemen de komende periode."...

Bron: Rijnmond | 7-03-2022

Afbeeldingen: Krantenartikelen van de sociale woningbouw onder druk & de behoefte aan meer sociale huurwoningen

Opgave

Afbeelding: Bewoners protest voor betere woningen.

BEHOUD DOOR ONTWIKKELING

Het in het vorige hoofdstuk aangehaalde voorbeeld van de Pompenburgflat is een typisch voorbeeld van een alledaagse woongbouw dat wordt bedreigt door sloop. Het is een ontwerp van architect Carel Weeber (1981) afkomstig uit de Rotterdamse stadsvernieuwingsperiode (1971-1996). Dit was een bijzondere periode in de woningbouwarchitectuur waarin de woningbouwproductie ongekend hoog was. Dit naar aanleiding van bewonersprotesten voor betere woningen in de vooroorlogse woonwijken. Door deze protesten hadden de bewoners ook veel inspraak over hoe de woningen eruit moesten gaan zien. Rotterdam staat vol met gebouwen uit deze periode. Ook de huidige bewoners zijn vaak nog zeer betrokken bij hun leefomgeving, wonen er al lang en kennen hun buren. Wanneer het gebouw gesloopt wordt gaat ook deze sociale binding verloren.

De opgave ligt hiermee bij de zoektocht naar een manier van ontwikkelen waarin de bewoners van onze bestaande alledaagse woningvoorraad zich kunnen herkennen en bestaande kwaliteiten en waarden ook voor de lange termijn behouden kunnen blijven.

Afbeelding: Pompenburgflat als voorbeeld van een alledaagse woongebouw. Architect Carel Weeber (1981).

Afbeelding: Overzicht van stadsvernieuwingsgebieden in Rotterdam.

Casus

afbeelding: kaart van 'Het eiland van Feijenoord' met bouwjaren en aanduiding van (toekomstige) ontwikkelingen.

HET SIMONSCOMPLEX

De woonblokken op het Simonsterrein in Wijk Feijenoord vormen een interessante casus voor de gestelde opgave. Het tussen 1975-1980 gebouwde complex, ontworpen door architect Henk van Schagen, wordt door architectuur historicus Wijnand Galema als een monument voor 'aktivistiese stedenbouw' bestempeld. Het is het eerste met bewoners en bewonersorganisaties gerealiseerde stadsvernieuwingsproject[1]. Het complex bevat 490 woningen. Nu bijna 50 jaar na de bouw van de woonblokken op het Simonsterrein lijkt het gezien de huidige ontwikkelingen een kwestie van tijd voordat ook deze blokken een herwaardering zullen ondergaan.

Naast het in 2016 opgeleverde Zinkerblok met 40 grondgebonden sociale huurwoningen lijkt er in de wijk Feijenoord anno 2021 voornamelijk geïnvesteerd te worden in de middeldure huur-/koopwoningen om zo meer diversiteit in het woningaanbod te creëren. De Nijverhoek is hier een voorbeeld van. Deze sociale huurwoningen zijn verkocht als kluswoningen en de voormalige bewoners zijn 'elders'[2] binnen deelgemeente Feijenoord gehuisvest. De watervilla's in de Nassauhaven en de woontoren met loftwoningen aan de Piekstraat zijn andere reeds zichtbare voorbeelden van de huidige ontwikkelingen.

1. Wijnand Galema (2010). Simonsterrein, Monument van de aktivistiese stedenbouw. pag 3
2. Woonstad Rotterdam. (2021, 29 maart). Zinkerweg en Nijverheidstraat in Feijenoord. Geraadpleegd op 7 juli 2022, van https://www.woonstadrotterdam.nl/themas/Verbouwen-en-onderhoud/renovatieprojecten/zinkerweg-en-nijverheidstraat-in-feijenoord

Afbeelding: Locatie van het Simonscomplex in Rotterdam.

Afbeelding: Vogelvlucht van het Simonscomplex anno 2022.

Afbeelding: Wonen tussen de industrie op het eiland van Feijenoord. Een goederentrein op de Zinkerweg (1969)

WIJK FEIJENOORD

Tot ver in de negentiende eeuw beperkte de stedelijke ontwikkeling van Rotterdam zich tot de Rechter Maasoever. Het eiland IJsselmonde op de andere oever hoorde niet bij de stad. Dit kleinschalige agrarische polderlandschap was sinds de middeleeuwen door bedijking, overstromingen en herbedijking gevormd en had voornamelijk een agrarische bestemming. De historische binnenstad raakte echter volgebouwd. De bevolking verdrievoudigde tussen 1860 en 1900 van ruim honderd naar ruim driehonderdduizend inwoners. Rotterdam had daarom behoefte aan ruimte voor nieuwe woningen en terreinen voor havens en pakhuizen. Na lang wikken en wegen richtte de gemeente haar blik naar het zuiden en waagde de sprong over de rivier.

In het begin van de 20ste eeuw was Feijenoord volgebouwd met fabrieken voor levensmiddelen. Door de omvang die de industrie en de haven rond 1900 had bereikt was er veel behoefte aan arbeiders. Hierdoor vulde de overgebleven percelen zich met woningbouw voor de arbeiders.

Op het noordelijke eiland (nu wijk Feijenoord) was vanaf 1825 de scheepswerf 'Maatschappij voor Scheeps en Werktuigbouw Feijenoord' gevestigd. Deze fuseerde in 1929 met Wilton waardoor de activiteiten werden voortgezet in Schiedam. Het terrein werd vanaf toen in gebruik genomen door scheepssloper Simons.

Tijdens de wederopbouw lag de focus in wijk Feijenoord voornamelijk op het verkeer. Een nieuwe oeververbinding werd door stedenbouwkundige van Traa geprojecteerd op de Oranjeboomstraat. Eerst was er een brug bedacht maar dit werd later omgezet in een tunnel van uiteindelijk 6 rijbanen. Dit zou een forse aanslag betekenen op de bestaande bebouwing. Voor het plan van de nieuwe oeververbinding werd al een deel van de Oranjeboomstraat gesloopt en raakte de wijk eind jaren '60 in verval doordat er niet meer werd geïnvesteerd in woningbouw, voorzieningen en openbare ruimte.

In schril contrast met de verwaarloosde wijk Feijenoord werden er in 1970 grote sommen geld uitgegeven aan de C'70 manifestatie. Een manifestatie om de buitenwereld te laten zien wat Rotterdam de afgelopen decennia tijdens de wederopbouw allemaal had bereikt.

Dit was tegen het zere been van de bewoners van de oude wijken. Zij kwamen in opstand en bundelden hun krachten in de vorm van

Tekst is samengesteld uit de volgende bronnen:
1. Leon van Meijeln Heide Hinterthür, Els Bet (2010). Cultuurhistorische verkenning wijk Feijenoord
2. Wijnand Galema (2010). Simonsterrein, Monument van de aktivistiese stedenbouw

Afbeelding: Bewoners Organisatie Feijenoord (ca. 1975)

buurtcomités en bewonersorganisaties. Het wijkcomité Feijenoord-Noordereiland (later Bewoners Organisatie Feijenoord-Noordereiland BOF) wordt in september 1969 opgericht met als doel in actie te komen tegen de verloedering van de wijk. Dit was niet zonder resultaat. Het wijkcomité wordt in juli 1970 door de gemeente erkend als voorlopig wijkorgaan. Ook werden in verschillende wijken de eerste proefprojecten met bewonersparticipatie gestart.

De manier waarop in de jaren ‘70 naar de oude wijken gekeken werd is mede bepaald door de toenmalige studenten van de Rotterdamse Academie van Bouwkunst. De gemeente wilde hier namelijk vooral saneren. De studenten lieten daarentegen een ander gebruik van de oude havengebieden zien. Rehabilitatie in plaats van kaalslag was het motto. Met de uitvoering van deze plannen werd begonnen in 1972 als het besluit over de Willemstunnel wordt uitgesteld. De dienst Stadsontwikkeling kreeg de opdracht een structuurschets te ontwikkelen.
Er werd voorgesteld zoveel mogelijk oude woningen te laten staan en de industrie uit het gebied te laten verdwijnen. Alleen de Oranjeboombrouwerij, Van den Bergh & Jurgens, Nestlé en Hunter Douglas mochten blijven.

Tekst is samengesteld uit de volgende bronnen:
1. Leon van Meijeln Heide Hinterthür, Els Bet (2010). Cultuurhistorische verkenning wijk Feijenoord
2. Wijnand Galema (2010). Simonsterrein, Monument van de aktivistiese stedenbouw

Afbeelding: Het Simonscomplex (1980)

HET SIMONSTERREIN

Vanuit de structuurschets was de interesse van de gemeente gewekt voor het terrein van de failliete scheepssloperij Simons. Het terrein vormde door haar gunstige ligging een perfecte locatie voor woningbouw. Het terrein werd op 22 april 1974 aangekocht. Het project was daarmee een voorloper van de Stadsvernieuwing. Er werd een ambtelijke werkgroep voor het Simonsterrein ingesteld, waaraan het wijkorgaan en de betrokken woningbouwvereniging deelnamen. Het 'bouwen voor de buurt' was begonnen.

Het wijkorgaan, de latere Bewoners Organisatie Feijenoord-Noordereiland (BOF), kon goed beslagen ten ijs de werkgroep instappen. Twee leden van het wijkorgaan en tevens studenten bouwkunde aan de TH Delft, Jaap Wolff en Hans Boeke, hadden voor hun afstuderen ontwerpen gemaakt voor woningbouw op het Simonsterrein. Deze studie heeft een belangrijke rol gespeeld in de formulering van de eisen van de bewoners.

Diverse krantenknipsels (zie volgende pagina) uit deze periode laten goed zien waar de prioriteiten lagen. De bewoners wilden bijvoorbeeld vooral graag in dezelfde wijk blijven wonen. Dat vond men belangrijker dan hoe mooi de huizen zouden worden.

Het Simonsterrein markeert een keerpunt in de ruimtelijke ontwikkeling van Rotterdam waarop bewoners van oude wijken in actie komen tegen grootschalige saneringsplannen en zeggenschap willen over hun woonomgeving. Het wordt door architectuur historicus Wijnand Galema' Bestempeld als een monument van 'aktivistiese stedebouw'.

Het Simonsterrein is het eerste project in Rotterdam dat met bewonersparticipatie tot stand is gekomen. Het is de proeftuin voor de stadsvernieuwing met een pioniersrol voor andere wijken. Ook is het de eerste locatie voor sociale woningbouw aan de rivier.

Tekst is samengesteld uit de volgende bronnen:
1. Wijnand Galema (2010). Simonsterrein, Monument van de aktivistiese stedenbouw
2. Interview met oorspronkelijke bewoner mevr. van der Wal.

belangrijker
dan mooiste huis'

Feest aan de Maas; „goedkope" bouw aan rivierfront begonnen.

(Van een onzer verslaggevers)
ROTTERDAM — De eerste paal voor de 400 woningen op het Simonsterrein in Feyenoord zit in de grond. Zaterdag mocht wijkbewoner Henk Heimans zijn naam in letterlijke zin waarmaken. Onder grote belangstelling nam hij de touwtjes van het heiblok in handen.

Anderhalf jaar lang hebben de toekomstige huurders en het wijkorgaan gevochten om hun plannen te verwezenlijken. Vandaar al die vlaggen en een drumband zaterdag op het bouwterrein. Henk Heimans was zeer in zijn nopjes. „Ik had het eigen huis sloeg," vertelde de „burgemeester van de Oranjeboomstraat". Hij is niet de oudste bewoner van Feyenoord, maar hij woont er al 35 jaar en kent iedereen en zoals hij zelf zegt „elke straatsteen".

„Het gaat er ons niet zoveer om hoe mooi die huizen worden, maar dat we in dezelfde wijk blijven wonen. Die buurt is belangrijker dan het mooiste huis ter wereld."

Er moet nog wel iets gebeuren voordat de eerste woningen in november worden opgeleverd. De laatste van de 400 zijn eind 1977 klaar. De strijd om de hu-

Afbeelding: Krantenknipsel: 'het gaat er ons niet zozeer om hoe mooi die huizen worden, maar dat we in dezelfde wijk blijven wonen'.

(bron: Interview met oorspronkelijke bewoner mevr. van der Wal).

Afbeelding: Krantenknipsel: Architect Henk van Schagen in de werkgroep (BOF).

(bron: Interview met oorspronkelijke bewoner mevr. van der Wal).

Bewoners

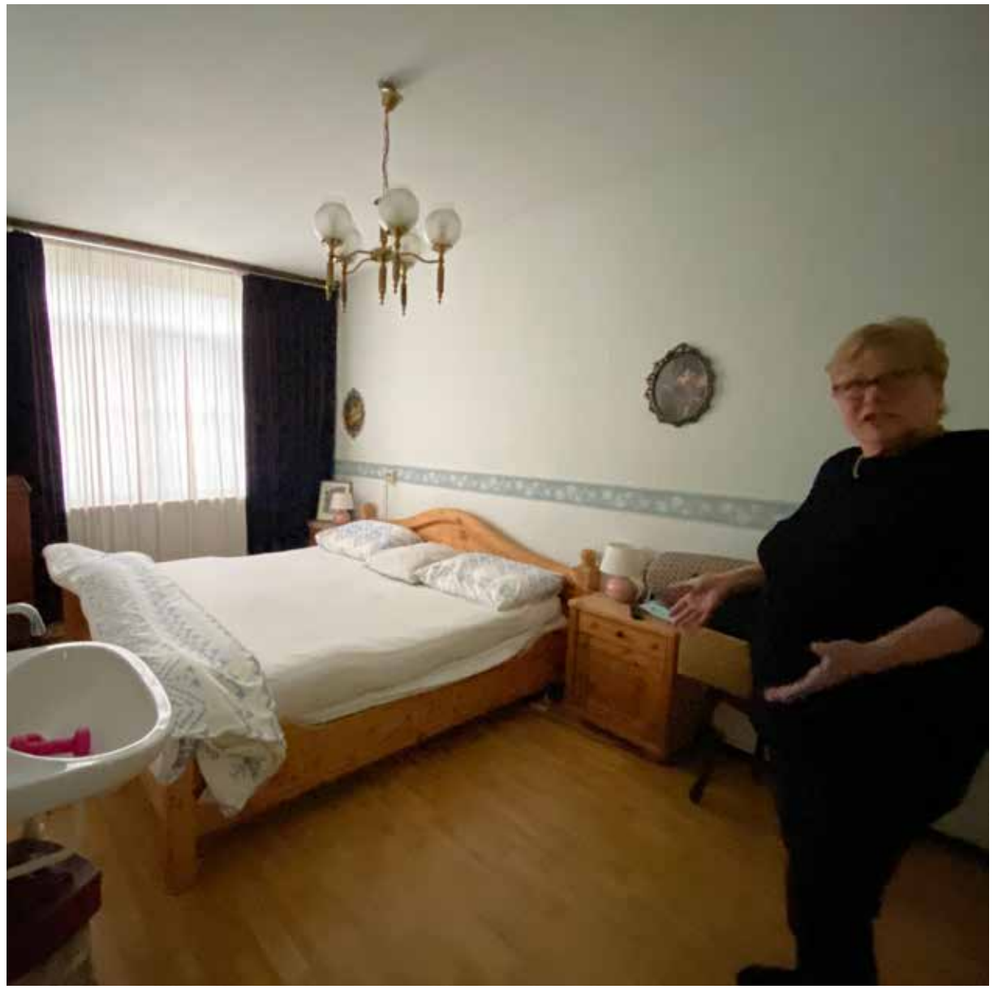

Afbeelding: Mevr. van der Wal in haar woning.

Om een beeld te krijgen van hoe de huidige bewoners in Simonscomplex wonen is met diverse bewoners gesproken. Drie bewoners zijn hiervoor thuis geïnterviewd.

Ook is er een gesprek geweest met Carolien Oomen van het bureau Buitenom (ontwerp openbare ruimte). Carolien is op moment van schrijven bezig met het ontwerp ter verbetering van de binnentuin en heeft hiervoor veel bewoners gesproken.

Wat is opgevallen uit de gesprekken is dat de gesproken bewoners zeer betrokken zijn bij hun woonomgeving en dat ze het in de loop der jaren hebben zien veranderen. De gesproken bewoners hebben het gevoel dat er meer dan vroeger langs elkaar heen geleefd wordt. De sociale binding is er nog wel, maar minder.

De meeste bewoners zijn zeer tevreden met hun woning. “Ik kan een blokkie om in mijn eigen woning” zegt mevr. van der Wal met een glimlach op haar gezicht over de gang die om de centrale kern ligt. Haar bovenbuurman Ed (achternaam onbekend) vind het maar zonde van de ruimte en heeft hier een ruime badkamer laten maken. Nu is hij invalide en mist vooral een lift. “Er past geen lift tussen de trap, hij is net te smal” waardoor hij zich zorgen maakt dat hij ooit moet verhuizen. En dat terwijl hij er net zoals mevr. van der Wal al vanaf het begin woont.

Ook vind hij de woning gehorig en het tocht. Mevr. van der Wal ziet hier wel de charme van in. ‘Je moet gewoon een beetje rekening met elkaar houden’. Allebei vinden ze dat iedereen in het Simonscomplex moet kunnen wonen. “Iedereen heeft recht op een huis”. Wel storen ze zich aan het vele afval overal en de fietsenhandelaren. Er staan overal fietsen. Ook is de straat voor kinderen gevaarlijk geworden. Het woonerf zoals het vroeger was willen ze graag terug. Nu heeft de auto voorrang gekregen waardoor er onveilige situaties ontstaan, als kinderen tussen de blokken door de weg oversteken.

Mevr. Esajas is een bewoner die veel organiseert in de buurt. Bijvoorbeeld met sinterklaas. Volgens haar is hier veel behoefte aan. Ze vindt het wel jammer dat het altijd van dezelfde mensen moet komen. Over de woning waarin ze woont is ze tevreden, maar hij is wel te klein en de ventilatie is slecht. Volgens haar zijn er ook mensen die alleen in een veel te grote woning wonen. Ze zou hier graag mee ruilen. Het verdwijnen van de winkeltjes in het Zinkerblok is een groot gemis. Ze ging hier vaak heen. Nu zijn er bijna geen voorzieningen meer in de wijk.

“WE STONDEN TE SPRINGEN OP DE BETONVLOER TOEN WE HET VOOR HET EERST ZAGEN”

“HET MOOISTE AAN DE WONING IS DE PLEK”

“VOOR 500 EURO PER MAAND WOON IK OP DEZE TOP PLEK”

“IK KAN EEN BLOKKIE OM IN MIJN EIGEN HUIS”

“DE MIX VAN VERSCHILLENDE CULTUREN LEVERT VEEL ERGERNIS OP”

“WE KREGEN EERST EEN CONTROLE BEZOEK VOORDAT WE HIER MOCHTEN GAAN WONEN”

“IK WOON ER FIJN, MAAR ER IS EEN HOOP MIS”

“ER ZIJN AMPER VOOR-ZIENINGEN MEER IN DE WIJK”

“HET IS ONDUIDELIJK HOE WONINGEN WORDEN TOEGEWEZEN”

“VROEGER WAREN HET WOONERVEN, EN WAREN ER GEEN STOE-PEN. ER WORDT NU ZO HARD GEREDEN DAT IEDEREEN BANG IS DAT HET NOG EEN KEER HEEL SLECHT GAAT AFLOPEN.”

“IK HEB NU MINDER BINDING MET DE WIJK DAN VROEGER”

“ER IS EEN MIX VAN OUD BEWONERS (VAAK WIT), TURKSE, MAROKKAANSE, SURINAAMSE EN ANTILLIAANSE BEWONERS”

“IK MIS DE WINKELTJES IN HET ZINKERBLOK”

“ZE ZOUDEN DE BUURTVADER WEER TERUG MOETEN BRENGEN”

“WE ZIJN WEER TERUG BIJ AF. ER ZIJN AL WONINGEN BOVEN DE SOCIALE HUURGRENS”

Afbeelding: Diverse quotes uit de interviews met bewoners en de gepsreken van Carolien Oomen.

Afbeelding: Het uitzicht van Mevr. van der Wal.
'op deze stoel woon ik'

Afbeelding: Het huis van Ed (achternaam onbekend).

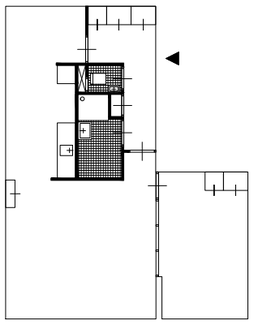

P1

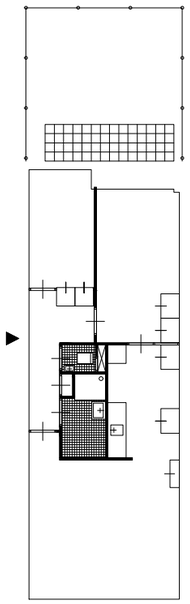

P2

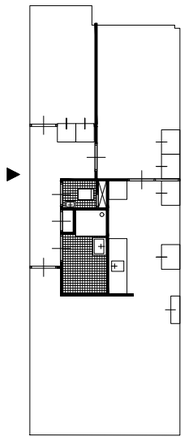

P3

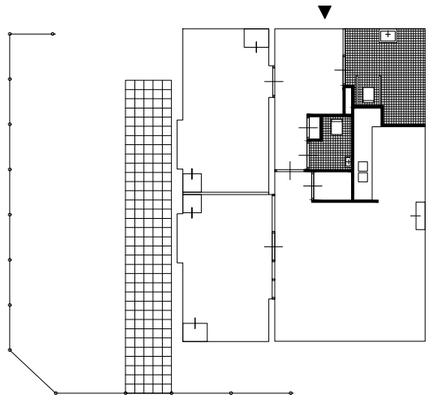

P4

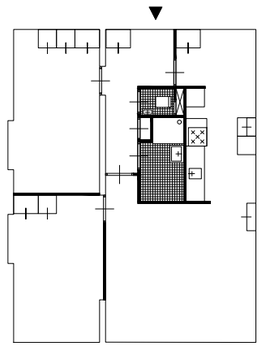

P5

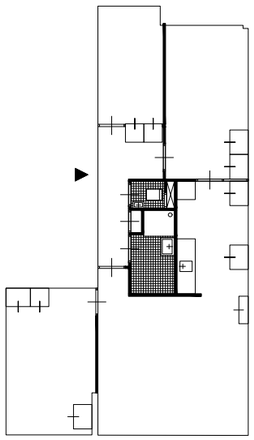

P6

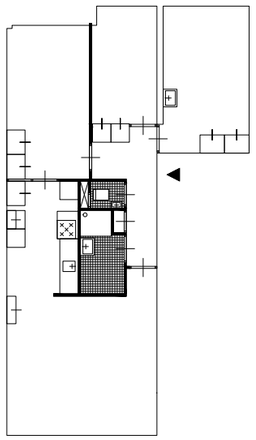

P7

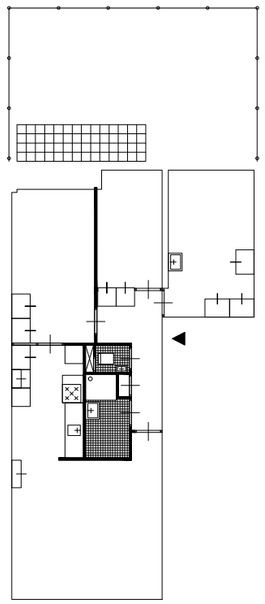

P8

TYPOLOGIEËN

Alle woningtypen worden gekenmerkt door brede beuk (5100mm) waarin de sanitaire kern centraal in de plattegrond is gesitueerd. Hierdoor kan de bewoner een rondje lopen in de woning wat positief bijdraagt aan de ruimtelijke beleving.
Het enigszins afwijkende woningtype is P4. Deze heeft een ruimere badkamer door zijn functie als mindervalidewoning.

Variaties op het basistype worden gemaakt door kamers toe te voegen middels smalle beuken (3000mm). De woningen variëren in grote van 63,9m² tot en met 134,8 m².

Een opvallend kenmerk zijn de hoeveelheid kasten in de woningen. Deze zijn zorgvuldig in de plattegrond ingepast. Dit komt ook tot uiting in de gevel waarbij het raamkozijn is opgeschoven om een kast te kunnen plaatsen in de slaapkamers (a).

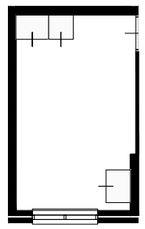

(a).

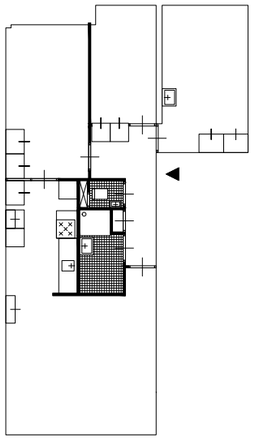

P9

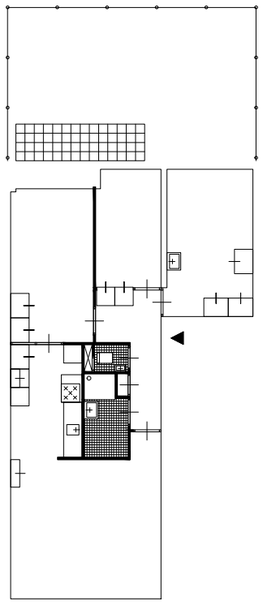

P10

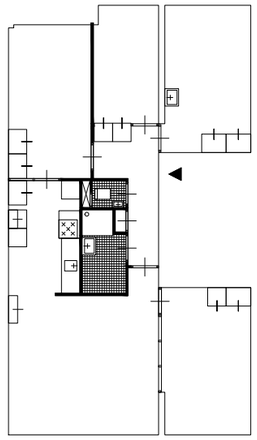

P11

VERVALLEN

P12

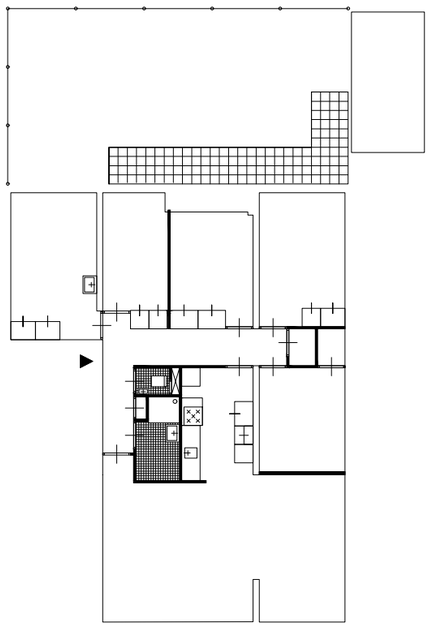

P13

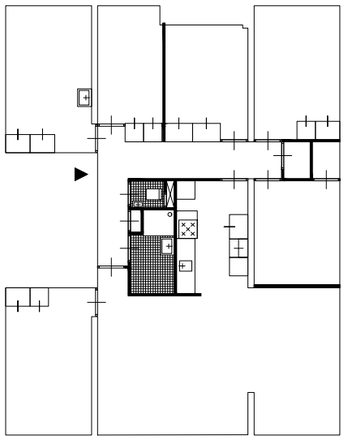

P14

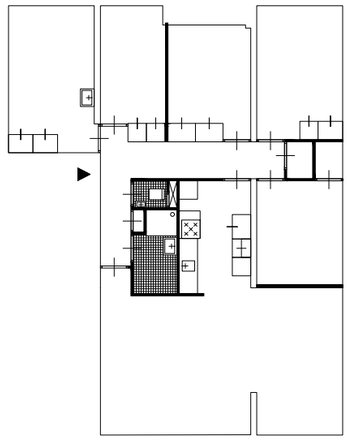

P15

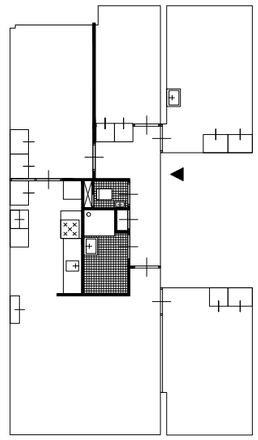

P16

Type	GO (m2)	KAMERS	Totaal
P1	63,9	2	66
P2	66,8	3	11
P3	66,8	3	81
P4	80,6	3	11
P5	80,6	3	33
P6	80,8	4	96
P7	80,4	4	48
P8	80,4	4	24
P9	80,4	4	34
P10	80,4	4	17
P11	94,5	5	24
P12	vervallen		
P13	121,2	6	7
P14	134,8	7	7
P15	121,2	6	14
P16	94,5	5	17

Afbeelding: Interieur foto woonkamer. (Woningtype P11)

Afbeelding: Interieur slaapkamer achterkant. (Woningtype P11)

Afbeelding: Foto balkon achterzijde. (Woningtype P11)

Afbeelding: Interieur foto douche/wasruimte. (Woningtype P11)

Afbeelding: Foto van de erker-vormige balkons aan de voorzijde.

SPECIFIEK KENMERK: ERKER BALKONS

Gebruik
Er is een voorstel geweest om de balkons als erkers uit te voeren. De vorm is daar nog in te herkennen. De balkons vormen een verlengstuk van de woonkamer. De oriëntatie verschilt per woning. Er zitten balkons op alle windrichtingen. De balkons worden door de (gesproken) bewoners als prettig ervaren. Op veel balkons is een geïmproviseerd windscherm geplaatst

Materiaal
Stalen buizen met prefab aangestorte balkons. Er is bewust gekozen voor aangestorte balkons om consoles te voorkomen.

Detail
De stalen palen maken van de balkons een soort veranda. De afgeschuinde hoeken suggereren een abstracte erker.

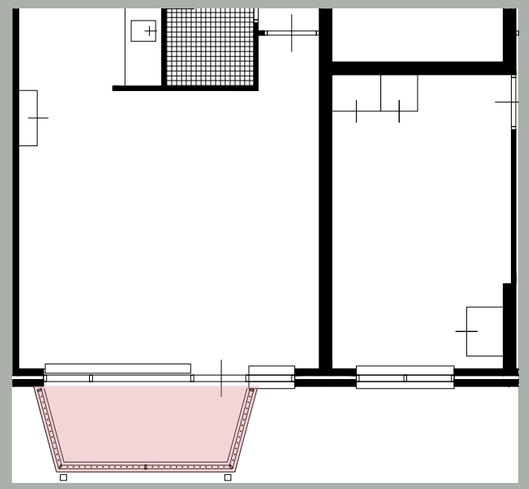

SPECIFIEKE KENMERKEN:

In het hoofdstuk 'Het Simonscomplex' zijn op diverse plekken 'Specifieke kenmerken' opgenomen. Deze zijn geobserveerd op locatie en beschreven. De thema's waarin de specifieke kenmerken beschreven worden zijn gekozen na het lezen van het werk van Soetsu Yanagi.

Soetsu Yanagi, filosoof en japanse volkskunst pionier heeft de term Mingei bedacht. Hij claimt dat al onze dagelijkse gebruiksvoorwerpen van 'Mingei' kwaliteit zouden moeten zijn. De term Mingei berust op drie peilers. Mingei vraagt om een zorgvuldige selectie van materiaal, focus op gebruik en aandacht voor detail. Alleen dit zal duurzame objecten creëren die bruikbaar zijn in het dagelijks leven.

Afbeelding: Foto van de gang en keuken met daartussen de sanitaire kern.

SPECIFIEK KENMERK: SANITAIRE KERN

Gebruik
De centrale kern is compact en zowel functioneel als van toegevoegde waarde voor het gebruik van de woningen. Door de positie van de kern kan er een rondje in de woning gelopen worden wat ruimtelijk een toegevoegde waarde heeft.

Materiaal
De kern heeft geen specifieke aandacht in materiaal gebruik.

Detail
De positie van de kern lijkt weloverwogen en maakt de plattegrond efficiënt functioneel en ruimtelijk interessant.

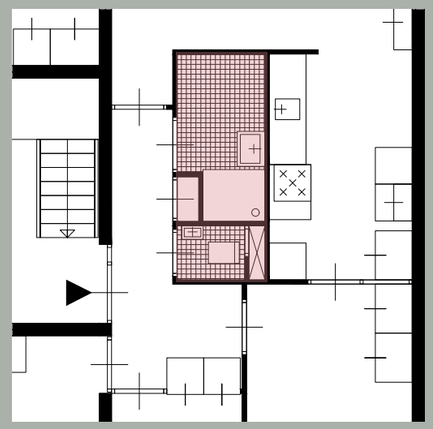

SPECIFIEKE KENMERKEN:

In het hoofdstuk 'Het Simonscomplex' zijn op diverse plekken 'Specifieke kenmerken' opgenomen. Deze zijn geobserveerd op locatie en beschreven. De thema's waarin de specifieke kenmerken beschreven worden zijn gekozen na het lezen van het werk van Soetsu Yanagi.

Soetsu Yanagi, filosoof en japanse volkskunst pionier heeft de term Mingei bedacht. Hij claimt dat al onze dagelijkse gebruiksvoorwerpen van 'Mingei' kwaliteit zouden moeten zijn. De term Mingei berust op drie peilers. Mingei vraagt om een zorgvuldige selectie van materiaal, focus op gebruik en aandacht voor detail. Alleen dit zal duurzame objecten creëren die bruikbaar zijn in het dagelijks leven.

Afbeelding: Situatie tekening met overzicht van de portieken en entree's

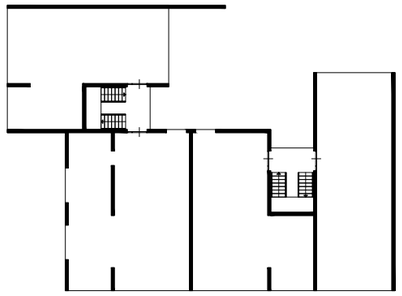

Portiek H

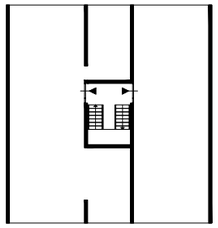

Portiek N

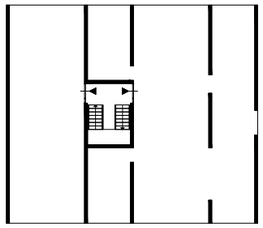

Portiek G

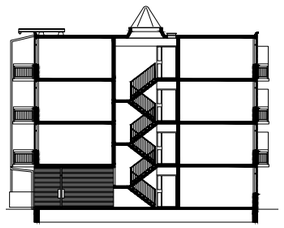

Principe doorsnede

BLOKKEN, BOUWMASSA & PORTIEKEN

Het simonscomplex kent in totaal 12 blokken. Deze hebben allemaal een bouwhoogte van 4 lagen en worden ontsloten middels een portiekontsluiting.

Alle blokken zijn samengesteld uit de drie basis portieken G, H & N. Hierbij is H de hoekoplossing. N de standaard en G een eindblok.

Door het beperkte aantal portieken kon er efficiënt en daarmee goedkoop gebouwd worden.

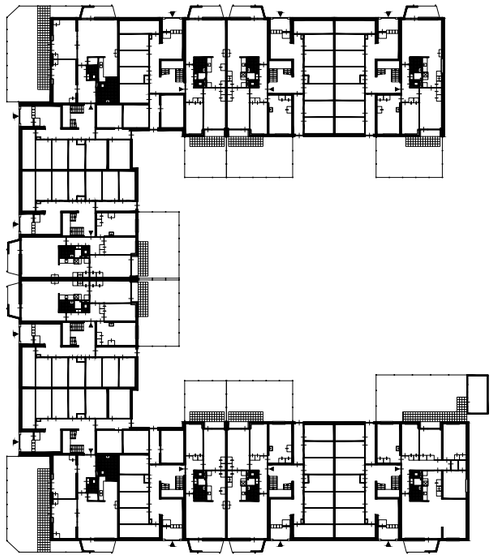

Begane grond

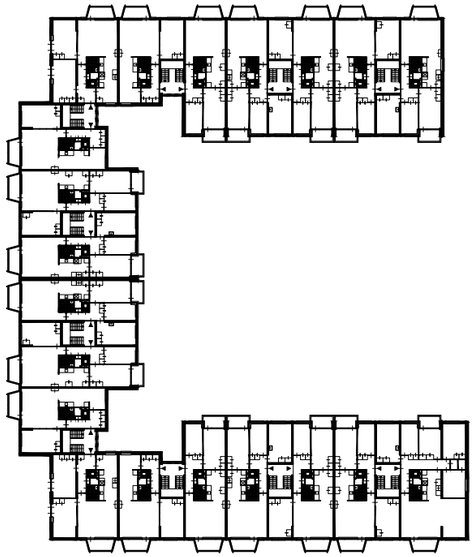

2e verdieping

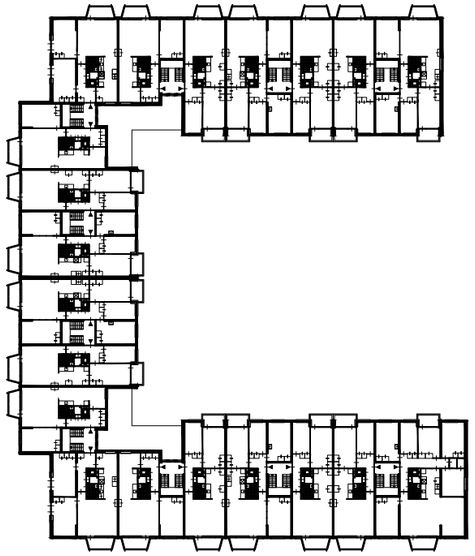

1e verdieping

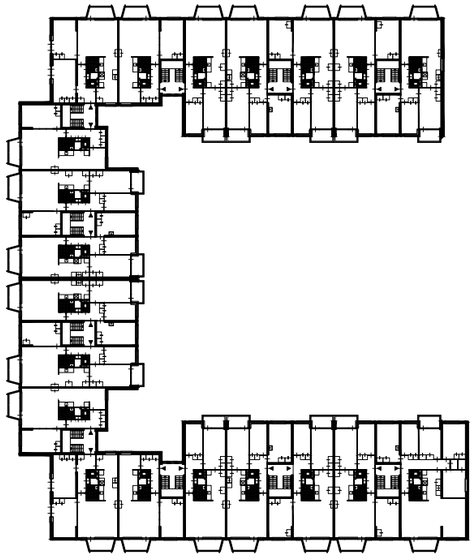

3e verdieping

Afbeelding: Plattegronden blok 1 (typologisch voor het complex)

Afbeelding: Foto van de onbestemde hoek.

SPECIFIEK KENMERK: ONBESTEMDE HOEKEN

Gebruik
De ruimte tpv de hoeken zijn onbestemd en kennen uitsluitend een functioneel gebruikt: Het ontsluiten van de bergingen.

Materiaal
Functionele materialisering. 30x30 tegels. Gevel baksteen. Kozijnen hout, geschilderd.

Detail
De uitbouw op de begane grond is functioneel en lijkt weinig doordacht. Het platte dak is inbraak gevoelig. Hiervoor zijn inbraakwerende voorzieningen aangebracht.

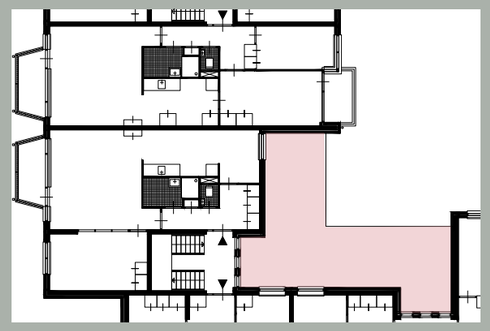

SPECIFIEKE KENMERKEN:

In het hoofdstuk 'Het Simonscomplex' zijn op diverse plekken 'Specifieke kenmerken' opgenomen. Deze zijn geobserveerd op locatie en beschreven. De thema's waarin de specifieke kenmerken beschreven worden zijn gekozen na het lezen van het werk van Soetsu Yanagi.

Soetsu Yanagi, filosoof en japanse volkskunst pionier heeft de term Mingei bedacht. Hij claimt dat al onze dagelijkse gebruiksvoorwerpen van 'Mingei' kwaliteit zouden moeten zijn. De term Mingei berust op drie peilers. Mingei vraagt om een zorgvuldige selectie van materiaal, focus op gebruik en aandacht voor detail. Alleen dit zal duurzame objecten creëren die bruikbaar zijn in het dagelijks leven.

Afbeelding: Foto van de entree.

SPECIFIEK KENMERK: ENTREE

Gebruik
De entree zit in een verdiepte nis. Vanuit de woningen is toezicht op de entree. Binnen moet om de trap heen worden gelopen voordat men deze kan beklimmen.

Materiaal
de materialisering van het exterieur is binnen doorgezet. Het is functioneel. De materialisering heeft geen bijzondere aandacht gekregen.

Detail
In de stootborden van de trap zitten kijkgaten. Waardoor als men achter de trap staat toch zicht heeft op de entree. Dit detail voegt duidelijk. iets toe aan het gebruik van de entree.

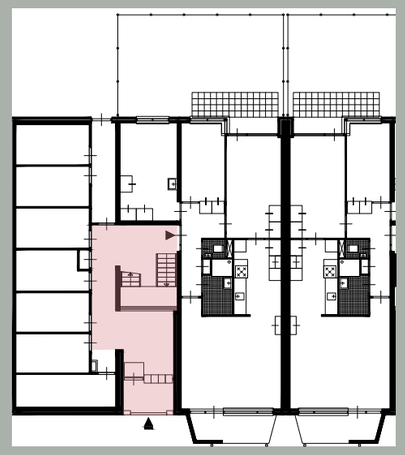

SPECIFIEKE KENMERKEN:

In het hoofdstuk 'Het Simonscomplex' zijn op diverse plekken 'Specifieke kenmerken' opgenomen. Deze zijn geobserveerd op locatie en beschreven. De thema's waarin de specifieke kenmerken beschreven worden zijn gekozen na het lezen van het werk van Soetsu Yanagi.

Soetsu Yanagi, filosoof en japanse volkskunst pionier heeft de term Mingei bedacht. Hij claimt dat al onze dagelijkse gebruiksvoorwerpen van 'Mingei' kwaliteit zouden moeten zijn. De term Mingei berust op drie peilers. Mingei vraagt om een zorgvuldige selectie van materiaal, focus op gebruik en aandacht voor detail. Alleen dit zal duurzame objecten creëren die bruikbaar zijn in het dagelijks leven.

Afbeelding: Bergingen in de gesloten plint.

SPECIFIEK KENMERK: BERGINGEN IN GESLOTEN PLINT

Gebruik
De bergingen zijn functioneel. De bergingen zijn deels ontsloten in de entree en deels via een gang. Dit lijkt geen specifieke relatie te hebben met het beoogde gebruik van de bergingen.

Opvallend zijn de vele fietsen en stoelen tpv de gesloten gevels.

Materiaal
Functionele materialisering. 30x30 tegels. Gevel baksteen. Kozijnen hout geschilderd. Metselwerk loopt ook binnen door.

Detail
Weinig aandacht voor detail. Alleen het glas in de deur zorgt voor daglicht dat het gebruik van de berging ten goede komt.

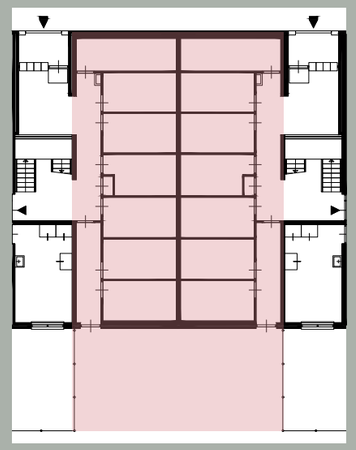

SPECIFIEKE KENMERKEN:

In het hoofdstuk 'Het Simonscomplex' zijn op diverse plekken 'Specifieke kenmerken' opgenomen. Deze zijn geobserveerd op locatie en beschreven. De thema's waarin de specifieke kenmerken beschreven worden zijn gekozen na het lezen van het werk van Soetsu Yanagi.

Soetsu Yanagi, filosoof en japanse volkskunst pionier heeft de term Mingei bedacht. Hij claimt dat al onze dagelijkse gebruiksvoorwerpen van 'Mingei' kwaliteit zouden moeten zijn. De term Mingei berust op drie peilers. Mingei vraagt om een zorgvuldige selectie van materiaal, focus op gebruik en aandacht voor detail. Alleen dit zal duurzame objecten creëren die bruikbaar zijn in het dagelijks leven.

Afbeelding: Situatietekening groen.

1.

2.

3.

STEDENBOUWKUNDIGE OPZET & GROEN

‘binnenterreinen bestemd voor openbaar groen en speelplaatsen’ was een belangrijke eis van de bewoners organisatie (BOF) tijdens de planontwikkeling. Deze eis is goed terecht gekomen in het uiteindelijke plan. Een grote kwaliteit van het Simonscomplex is namelijk de hoeveelheid aan openbaar groen in de binnenterreinen. Door de opzet van de blokken zijn er 4 binnenterreinen ontstaan met elk een eigen karakter. Blok 1 heeft bijvoorbeeld een gesloten binnenterrein met speeltoestellen. Blok 2 is daarentegen vooral groen en heeft een open zijde naar de straat. De binnenterreinen worden verbonden door een centrale knikkende as die als wandelroute tussen de diverse blokken loopt.
De opzet van de blokken wijkt af van de overige woonblokken op het eiland dat wordt gedomineerd door het gesloten bouwblok.

4.

Afbeelding: Foto van binnentuin 2

Afbeelding: Situatietekening met parkeervakken.

1.

2.

3.

Afbeelding: Auto's domineren het straatbeeld.

PARKEREN

Een keerzijde van het vele groen in de binnenterreinen zijn de auto's die daardoor voornamelijk aan de straat geparkeerd moeten worden. Auto's domineren hiemee het straatbeeld in het Simonsxomplex door de vele parkeervakken (zie kaart).

Oorspronkelijk waren de straten ontworpen als een zogeheten 'Woonerf'. Dit hield in dat de scheiding tussen rijbaan en voetpad ontbrak. In de huidige situatie is deze scheiding er wel en zij er diverse aanpassingen gedaan aan de parkeervakken. Tijdens gespsrekken met bewoners naar voren dat men graag het oude woonerf weer terug zou zien.

Afbeelding: Foto van de parkeervoorzieningen aan de straat.

Afbeelding: Het Simonscomplex gezien vanaf Maasvoulevard.

Afbeelding: Het Simonscomplex gezien vanaf Maasvoulevard. Op de achtergrond de Zalmhaventoren.

Afbeelding: Foto van de knikkende als tussen de blokken.

SPECIFIEK KENMERK: KNIKKENDE AS

Gebruik
De groene binnentuinen zijn een bijzondere kwaliteit van het complex. De knikkende as die alle hoven met elkaar verbind zorgt ervoor dat er diverse zichtlijnen ontstaan. De as is hierdoor ook niet monumentaal maar heeft een menselijke maat. Iets wat positief bijdraagt aan het gebruik van de hoven en het wonen in het Simonscomplex.

Materiaal
De materialisering is niet meer origineel. Stoepen van betontegels zorgen voor een harde overgang tussen pad en straat. Dit was anders bij de oorspronkelijke woonerven waar de auto meer te gast was.

Detail
Diverse objecten zijn te vinden op de as, zoals blokken en paaltjes. De paaltjes zijn slechts functioneel. De blokken zijn in het verlengde van de binnenhoven te gebruiken als speelobjecten.

SPECIFIEKE KENMERKEN:

In het hoofdstuk 'Het Simonscomplex' zijn op diverse plekken 'Specifieke kenmerken' opgenomen. Deze zijn geobserveerd op locatie en beschreven. De thema's waarin de specifieke kenmerken beschreven worden zijn gekozen na het lezen van het werk van Soetsu Yanagi.

Soetsu Yanagi, filosoof en japanse volkskunst pionier heeft de term Mingei bedacht. Hij claimt dat al onze dagelijkse gebruiksvoorwerpen van 'Mingei' kwaliteit zouden moeten zijn. De term Mingei berust op drie peilers. Mingei vraagt om een zorgvuldige selectie van materiaal, focus op gebruik en aandacht voor detail. Alleen dit zal duurzame objecten creëren die bruikbaar zijn in het dagelijks leven.

Afbeelding: Foto van een achterkant met de vele schuttingen.

SPECIFIEK KENMERK: ACHTERKANTEN

Gebruik
De achterkanten die zich openbaren naar de straat is van slechte kwaliteit. De tuin aan de straat komt het gebruik van de woning niet ten goede en geeft een rommelig straatbeeld.

De tuinen hebben een functioneel karakter.

Materiaal.
Oorspronkelijk waren lage hagen bedacht die een groen en open uitstraling gaven. Tegenwoordig zijn er voornamelijk schuttingen.

Detail
Op sommige plekken zijn er plantenvakken aangebracht die zorgen voor extra maat vanaf de straat.

SPECIFIEKE KENMERKEN:

In het hoofdstuk 'Het Simonscomplex' zijn op diverse plekken 'Specifieke kenmerken' opgenomen. Deze zijn geobserveerd op locatie en beschreven. De thema's waarin de specifieke kenmerken beschreven worden zijn gekozen na het lezen van het werk van Soetsu Yanagi.

Soetsu Yanagi, filosoof en japanse volkskunst pionier heeft de term Mingei bedacht. Hij claimt dat al onze dagelijkse gebruiksvoorwerpen van 'Mingei' kwaliteit zouden moeten zijn. De term Mingei berust op drie peilers. Mingei vraagt om een zorgvuldige selectie van materiaal, focus op gebruik en aandacht voor detail. Alleen dit zal duurzame objecten creëren die bruikbaar zijn in het dagelijks leven.

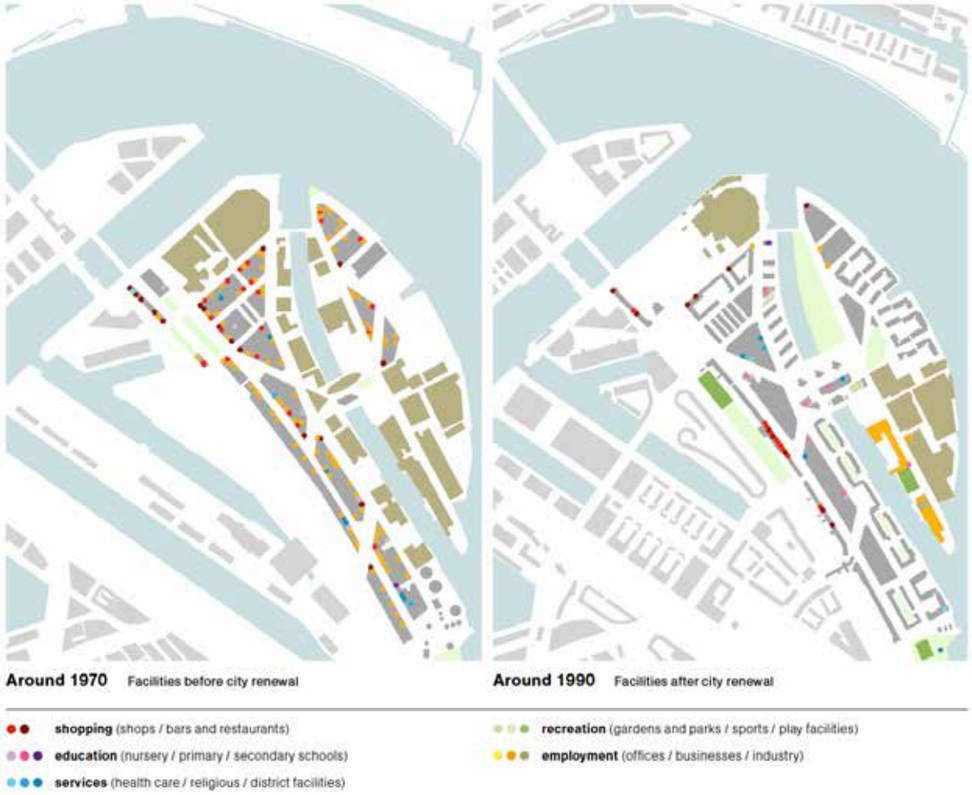

Afbeelding: Voorzieningen voor de stadsvernieuwing tot na de stadsvernieuwing.

Bron: Engel, H., V., Van Velzen, E., Van de Wal, O., Linders, J., Van Velzen, E., & Van de Wal, O. (2013). Vernieuwing Van de Stadsvernieuwing. trancityxvaliz. pag. 121

Afbeelding: Voorzieningen in de huidige situatie

VOORZIENINGEN

Tijdens de gesprekken met de bewoners kwam vaak naar voren dat ze het idee hebben dat er weinig voorziening in de wijk zijn en deze verdwijnen.

Wanneer de aanwezige voorzieningen worden bekeken vanaf de periode voor de stadsvernieuwing tot nu wordt dit beeld bevestigd. Er is duidelijk zichtbaar hoe in de periode van de stadsvernieuwing de focus heeft gelegen op uitsluitend de woningen. Hiermee zijn veel voorzieningen verdwenen. In de situatie anno nu is hier nog weinig in veranderd.

De bewoners van het Simonscomplex zijn voornamelijk aangewezen op de oranjeboomstaat (het zuidelijk deel van wijk Feijnenoord). Op het ‘eiland’ is er weinig tot niets.

Afbeelding: Voorbeeld van een bedrijf in de plint aan de Feijenoordkade (1946).

Afbeelding: Voorbeeld van een verdwenen bedrijf aan de Feijenoordkade (2022).

Afbeelding: Kaart met aangrenzende bouwblokken.

(1) 1905

(2) 1984

(3) 2005

(4) 2016

AANGRENZENDE BOUWBLOKKEN

De blokken van het Simonscomplex worden begrensd door vier blokken. Deze verschillen allemaal ten opzichte van elkaar wat betreft bouwperiode.

Het oudste blok aan de Feijenoordkade (1) Deze statige panden van 4 bouwlagen zijn de oorspronkelijk zogeheten ‘alkoofwoningen’ die in de loop van de tijd zijn aangepast.

Het blok aan de Zinkerweg (2) dateert uit de stadsvernieuwingsperiode. Kenmerken zijn hiervan duidelijk zichtbaar in zijn sobere materialisering.

Het blok aan de zinkerweg (3) is een eigentijdse interpretatie van de aansluitende blokken aan de Feijenoordkade.

Het jongste blok aan de zinkerweg heeft een sterk historiserend karakter. Klassieke elementen worden opnieuw ingezet zoals witte lijsten en ornamentiek.

Afbeelding: Getekende gevel met zijn huidige materialisering.

1.

2.

3.

MATERIAAL

Kozijnen
De kozijnen in het complex zijn nog de orginele houten kozijnen van de oprichting. Deze zijn uitgevoerd in hardhout waarbij oorspronkelijk alleen de draaiende delen waren geschilderd in een kleur. Tegenwoordig zijn alle kozijnen dekkend geschilderd.

Gevel
De gevel bestaat uit baksteen. Hiervoor is een eenvoudige roodbruine strengpers steen toegepast.

De betonnenbanden zijn tegenwoordig ook dekkend geschilderd in een blauwe kleur. Bij de oprichting waren deze naturel beton.

Balustraden
De balustraden zijn uitgevoerd in staal. Deze zijn dekkend geschilderd. Bij de oprichting waren deze onbehandeld.

Boeidelen
De boeidelen zijn uitgevoerd in een blauwe volkern gevelbeplating. Dit is een kenmerkende en goedkope methode om een gevel te beëindigen voor de jaren ‘70.

Kolommen
De stalen (architectonische) kolommen zijn dekkend geschilderd in een blauwe kleur. De oorspronkelijk kleur is rood.

Afbeelding:
(1) Foto oprichting situatie
(2) Detail betonband in gevel
(3) Huidige kleurstelling gevel

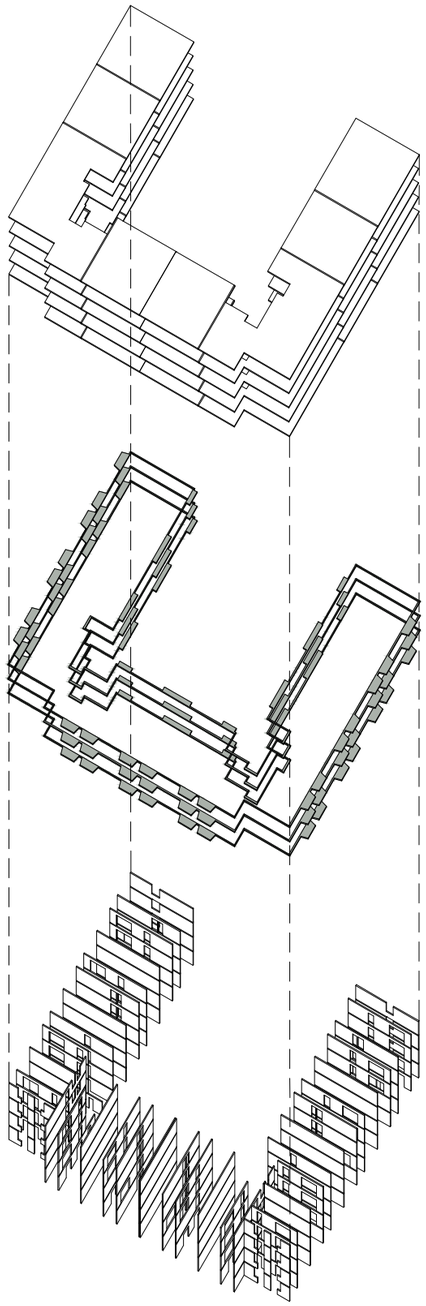

Afbeelding: Exploded axonometrie van de constructie.

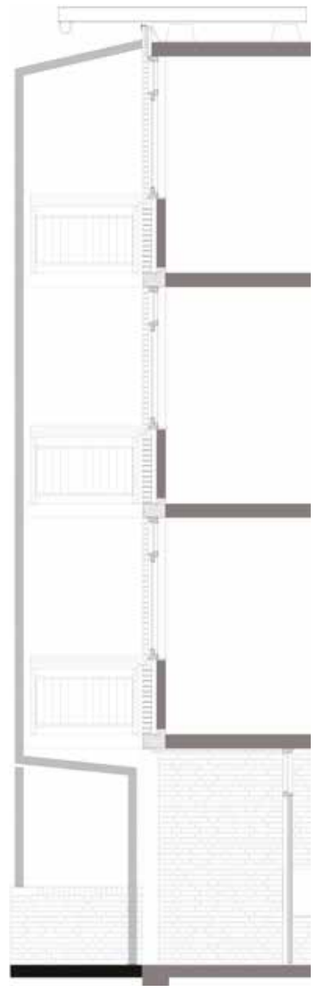

Afbeelding: Doorsnede met de bouwkundige opbouw.

CONSTRUCTIE

Gietbouw en Prefab
De bouwmethodiek die is gebruikt voor het Simonscomplex is gietbouw in combinatie met Prefab. Hierbij is het betonnen casco (dragende wanden & vloeren) uitgevoerd in beton (b & d) met prefab betonnen balkon platen en dragende gevel balken voor het dragen van de gevel (c).

Koudebruggen
Door het aangestortte prefab (c) zijn er zeer veel koudebruggen aanwezig in de gevel (a). Dit is kenmerkend voor de bouw uit de jaren ‘70. Ook het isoleren van spouwmuren gebeurde nog niet of nauwelijks.

Wanden
De betonnen staan in een stramien van 5100mm & 3000mm. Hierin zijn diverse typen te onderscheiden met sparingen voor de entree’s, kamers, ramen en deuren.

Stabiliteit
De stabiliteit van het complex wordt verkregen door de dwarswanden tpv de trappenhuizen in de smalle beuk van 3000mm.

BEHOUD DOOR ONTWIKKELING

Behoud als uitgangspunt

BEHOUDEN VAN KWALITEITEN EN WAARDEN.

Het ontwikkelen van het Simonscomplex heeft als doel om de bestaande kwaliteiten en waarden te kunnen behouden en het complex zo te ontwikkelen dat de bestaande bewoners zich hierin kunnen herkennen en het complex een duurzame toekomst heeft. De kwaliteiten, waarden en zwaktes die naar voren zijn gekomen uit de analyses, observaties en onderzoeken van het vorige hoofdstuk vormen hiervoor een belangrijke basis.

KWALITEITEN, WAARDEN EN ZWAKTES

Historie
De historie van het complex maakt dat we het met recht een stuk alledaags erfgoed kunnen noemen. Het proces van de totstandkoming met inspraak van de bewoners is kenmerkend voor de stadsvernieuwing. Het Simonscomplex stond hier aan het begin, waardoor het een bijzonder positie inneemt binnen de woningbouw architectuur.

Bewoners
De bewoners zijn gehecht aan hun woning en vooral de plek waar ze wonen. Wel zijn er klachten, gehorigheid, tocht en slechte ventilatie. Ook is het bijzonder dat er nog steeds bewoners wonen van het eerste uur. Bewoners missen vooral voorzieningen in de wijk en merken dat het contact met de buren minder is geworden, wat soms voor problemen zorgt door onder ander cultuur verschillen. De gesproken bewoners vinden dit jammer, omdat ze heel begaan zijn met complex.

De woningen
Tijdens de oprichting is er zorgvuldig nagedacht over de woningen. Dit is duidelijk zichtbaar in de plattegronden waarin veel praktische zaken zoals kasten duidelijk mee zijn ontworpen. Ook de ruimtelijke opzet van de kern is een kwaliteit te noemen. Hierin hebben de bewoners veel inspraak gehad.

De Blokken
De praktische opzet van de blokken geven het complex wat zwakke plekken. Gesloten plinten door bergingen, onbestemde hoeken en donkere entrees zijn hier duidelijke voorbeelden van.

Het Complex
De opzet van het complex met zijn open bouwblokken, met de centrale knikkende as en het vele groen is een enorme kwaliteit. Hier is duidelijk veel aandacht aan aanbesteed. Ook de locatie aan de Nieuwe Maas is een enorme kwaliteit. Dit maakt het complex prominent zichtbaar in het stadsbeeld bij aankomst vanuit de Maasboulevard.

De wijk
Uit de analyse van de voorzieningen wordt duidelijk zichtbaar dat deze sinds de stadsvernieuwing minder zijn geworden. Bewoners geven aan voorzieningen te missen.

De gebouwde omgeving van het Simonscomplex kent een diverse architectuur met eigentijdse blokken als ook sterk historiserend.

Materialisering
De materialisering van het complex is in de basis nog hetzelfde als tijdens de oprichting. De oorspronkelijke onbehandelde materialen van het betonnen prefab, houten kozijnen en stalen hekwerken zijn in de loop der tijd wel voorzien van dekkend schilderwerk. Bij een gesproken (oorspronkelijke) bewoner riep dit vraagtekens op, omdat hier destijds bewust voor gekozen was. “Nu moet het om de zoveel jaar worden bijgewerkt”.

Constructie
Het betonnen casco is goed bruikbaar voor een nieuwe ontwikkeling. Wanneer gekozen wordt voor een licht bouwsysteem kunnen er bouwlagen worden toegevoegd.

Een zwakte van de bestaande constructie zijn de vele koudebruggen door het aangestorte prefab. De veel gehoorde klacht over gehorigheid is hier waarschijnlijk ook een oorzaak van.

WOONCOÖPERATIE

De noodzaak van het ontwikkelen om het Simonscomplex een duurzame toekomst te kunnen geven vraagt om een ontwikkelmethode waarin de bewoners weer centraal komen te staan, zeggenschap hebben en waarbij de woning niet wordt gezien als een verdienmodel voor de investeerder. Hiermee valt de commerciële ontwikkelaar af.

Een CPO ontwikkeling lijkt beter aan te sluiten. Bewoners hebben veel zeggenschap tijdens de ontwikkeling omdat ze als een collectief optreden zonder ontwikkelaar. Hiermee kunnen ze hun eigen woonomgeving naar wens vormgeven. De zeggenschap van het collectief blijft echter beperkt tot de ontwikkeling zelf. Het eindresultaat blijft namelijk een individueel gefinancierde woning die beheerd wordt in een VVE. Dit eindresultaat lijkt erg op die van een traditionele ontwikkeling met ontwikkelaar.

De op dit moment in opkomst geraakte wooncoöperatie lijkt het beste ontwikkelmodel. Het is een model waarbij de bewoners niet alleen collectief ontwikkelen maar ook gezamenlijk het eigendom behouden. Hiervoor wordt een vereniging opgericht waar bewoners bij kunnen aansluiten en in feite van zichzelf gaan huren.
Doordat bewoners huren van zichzelf is er geen sprake van winstoogmerk. Het probleem van de huidige woningmarkt waar de woning als product wordt gebruikt om geld mee te verdienen wordt hiermee dus geëlimineerd. Daarbij komt dat de bewoners complete zeggenschap hebben, en deze ook behouden, over hun woning en woonomgeving.

De Woningwet 2015 geeft huurders die een wooncoöperatie willen starten voor het eerst weer een aantal rechten. Het Nederlandse ministerie voor Wonen maakt onderscheid tussen drie vormen van wooncoöperaties, namelijk: de 'koperscoöperatie' waarbij zittende huurders zelf hun eigen woning kopen en vervolgens in coöperatief verband het beheer gaan organiseren, de 'beheercoöperatie' waarbij huurders (delen van) het beheer van hun wooncomplex overnemen, zonder de woningen te kopen en de wooncoöperatie als 'collectieve eigenaar' van het wooncomplex. De wooncoöperatie kan de woningen verhuren of gebruiks- of lidmaatschapsrechten uitgeven aan de bewoners.[1]

Voor het behoud van ons alledaagse erfgoed zijn de 'beheercoöperatie' en het 'collectief eigenaarschap' goed voorstelbaar. Om het Simonscomplex niet alleen te beheren maar ook daadwerkelijk te kunnen ontwikkelen ligt het model waarbij de bewoners ook daadwerkelijk collectief eigenaar zijn het meest voor de hand.

[1] Wooncoöperaties en wetgeving. (2021, 2 maart). Nederlandse Woonbond. Geraadpleegd op 30 april 2022, van https://www.woonbond.nl/beleid-belangen/zelfbeheer/woonco%C3%B6peraties-en-wetgeving

ZÜRICH, WENEN, MÜNCHEN

Voor voorbeelden van wooncoöperaties in de praktijk wordt vooral gekeken naar de duitstalige steden München, Wenen & Zürich. Met Zürich als hét voorbeeld van een stad waar de cooperatieve beweging van Genossenschaften een sterke geschiedenis laat zien.[1]

Ter referentie voor een toekomstige programma voor de ontwikkeling van het Simonscomplex zijn een aantal voorbeelden geanalyseerd en beken. Hierbij ligt vooral de focus op het programma en de specifieke kenmerken.

PROGRAMMA KENMERKEN

De voorbeelden in München, Wenen & Zürich hebben allemaal hun specifieke kenmerken. Toch zijn er ook een aantal algemene kenmerken te benoemen die in vrijwel alle voorbeelden terugkomen, namelijk:

Collectieve ruimtes (voor hobby, werk, bijeenkomsten, etc,).

Extern verhuurbare ruimte (voor publieke functies zoals cafés, resaurants, kinderdagverblijven, BSO's, etc.).

Divers aanbod aan woningtypen.

Niet-woonfuncties voornamelijk in de plint.

Vaak ook collectieve buitenruimtes.

1. Bron: Lengkeek, A., & Kuenzli, P. (2022). Operatie wooncoöperatie (1ste editie). Trancityxvaliz.

GLEIS 21, WENEN

kernen
natte cellen
wonen
collectief/publiek
entree
wasruimte
collectieve buitenr.
prive buitenr.
bergingen

-1

00

01 - 04

dak

Specifieke kenmerken

Programma in de plint is volledig collectief.

Grote differentiatie aan woningtypen.

Woningen hebben open plattegronden. (zonder verkeersruimte)

Galerijen worden ingezet als buitenruimte.

Alle woningen hebben een privé balkon.

3, 4 & 5 kamerwoningen hebben ongeveer hetzelfde aantal m²

Woningtypen

Woningen[1]		35
5 kamers	(110m²)	4
4 kamers	(110m²)	8
3 kamers	(97m²)	9
woning	(62m²)	14

1. Bron: Lengkeek, A., & Kuenzli, P. (2022). Operatie wooncoöperatie (1ste editie). Trancityxvaliz.

SAN RIEMO, MÜNCHEN

- kernen
- natte cellen
- wonen
- publieke ruimte
- entree/cafetaria
- wasruimte
- collectieve buitenr.
- prive buitenr.

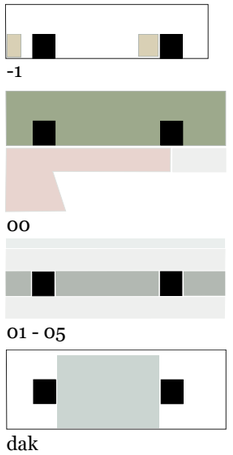

Specifieke kenmerken

Programma in de plint is volledig collectief.

Hoge mate van vrije indeelbaarheid plattegrond.

Grote differentiatie aan woningtypen.

Elke verdieping is uniek.

Woningtypen

Woningen[1]		29
7-11 kamers	(119,5-144m²)	1
5 kamers	(92,5-117,5m²)	4
4 kamers	(79-104m²)	8
3 kamers	(65,5-90,5m²)	12
2 kamers	(52-77m²)	4

1. Bron: Lengkeek, A., & Kuenzli, P. (2022). Operatie wooncoöperatie (1ste editie). Trancityxvaliz.

BRÜGGLIÄCKER, ZÜRICH

- kernen
- natte cellen
- wonen
- collectieve ruimte
- entree
- wasruimte
- prive buitenr.
- bergingen
- fietsenstalling

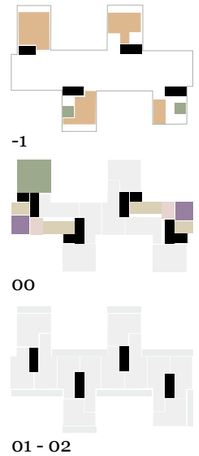

Specifieke kenmerken

Driezijdige oriëntatie van de woningen.

Veel repetitie in de plattegrond.

Plint is gemengd met wonen en voorzieningen.

Geen collectieve buitenruimte

Woningtypen

Woningen[1]		30
5 kamers	(131m²)	2
4 kamers	(111-112m²)	13
3 kamers	(89-97m²)	15

1. Bron: Lengkeek, A., & Kuenzli, P. (2022). Operatie wooncoöperatie (1ste editie). Trancityxvaliz.

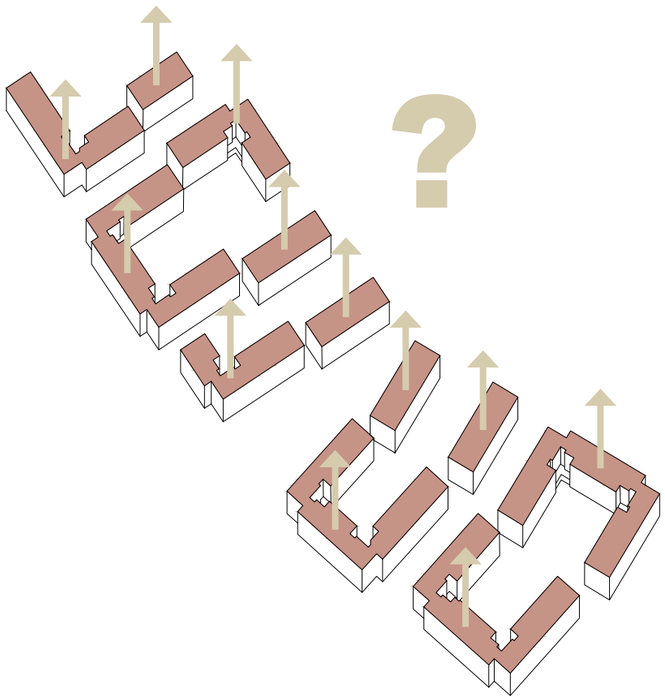

CORPORATIE + COÖPERATIE

DE STEDENBOUWKUNDIGE OPGAVE

Dat het Simonscomplex onderdeel wordt van een coöperatie moet gezien worden als een ontwikkeling voor de lange termijn. Van de huidige bewoners kan niet worden verwacht dat zij zich willen, of kunnen aansluiten bij een coöperatie. Veel bewoners wonen prima in hun huidige woning en willen vooral dat de woning blijft zoals hij is. Daarbij komt dat juist de opzet van de huidige woningen een enorme kwaliteit is van het huidige complex. De ontwikkeling met het coöperatiemodel zal zich dan ook in eerst instantie moeten richten op het programma dat kan worden toegevoegd aan het complex, inclusief de huidige bewoners die hierbij eventueel willen aansluiten. Om tot een haalbare ontwikkeling te kunnen komen blijft dus ook de huidige eigenaar Woonstad in beeld. Ook zullen er duidelijke afspraken moeten worden gemaakt om de nu sociale woningen ook in te toekomst sociaal te laten blijven, bij een eventuele overstap naar de coöperatie.

De stedenbouwkundige opgave die hiermee is onstaan is die van een zorgvuldige verdichting waarbij de bestaande woningen behouden blijven en bewoners niet noodgedwongen hoeven te verhuizen. Ook niet binnen het complex. Deze combinatie met de enorme kwaliteit van groene binnentuinen maakt dat het optoppen van de blokken het meest voor de hand ligt.

VERDICHTINGSPOTENTIEEL
OP BASIS VAN DE BOUWHOOGTE

(a)
De meest voorkomende bouwhoogte in wijk Feijenoord is ca. 4 bouwlagen met enkele uitschieters naar 5.

(b)
De toekomstige ontwikkelingen laten bouwhoogtes zien met een hogere dichtheid van 6+ bouwlagen. Deze ontwikkelingen vinden vooral plaats aan de kades. Door het brede profiel van de nieuwe maas en de havens is hier ruimte voor deze hogere dichtheden.

(c)
Voor het Simonscomplex zijn er kansen voor het bouwen in hogere dichtheden aan de Nieuwe Maas (m) en het Nassauhavenpark (*). Hier zijn de profielen breed en is er een logische aansluiting op de toekomstige ontwikkelingen.

- ca. 2 bouwlagen
- ca. 3 bouwlagen
- ca. 4 bouwlagen
- ca. 5 bouwlagen
- ca. 6 bouwlagen of meer

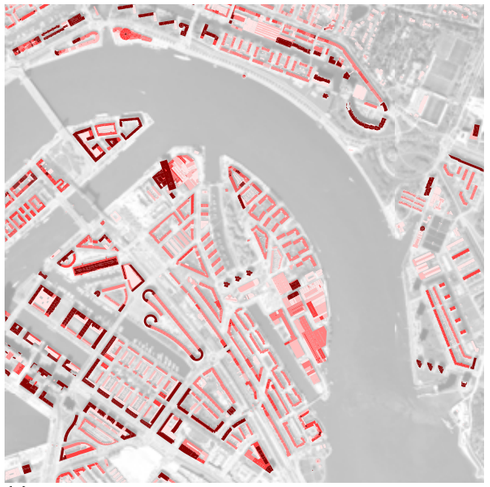
(a)

(b)

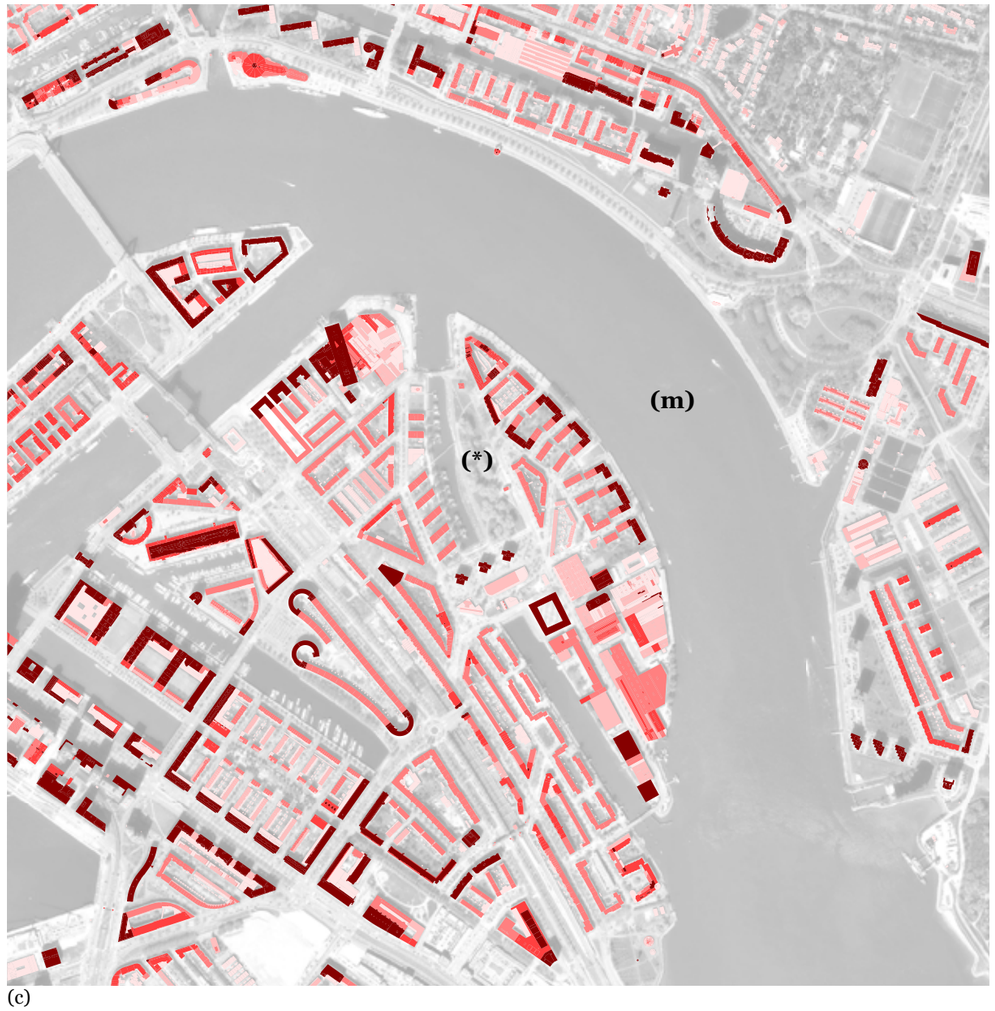

(c)

VERDICHTINGSPOTENTIEEL
OP BASIS VAN DE ORIËNTATIE

(a)
De bestaande situatie heeft een goede mogelijkheid voor verdichting aan de Nieuwe Maas zijde. Deze is noord georiënteerd waardoor de impact op het toevoegen van schaduw beperkt is.

(b)
Verdichten aan de Nassauhavenpark zijde zal bezonning wegnemen bij de woningen aan het binnenhof.

(c)
Het beste uitgangspunt in relatie tot behoud van de huidige woningen inclusief oriëntatie is om uitsluitend te verdichting aan de Nieuwe Maas zijde.

*kaarten zijn noord georiënteerd

+ 2 lagen

(a)

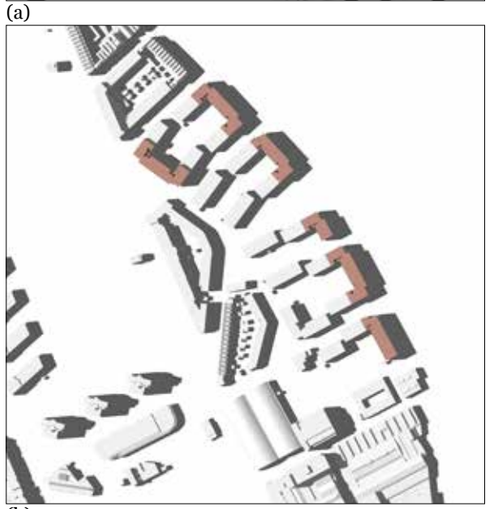
(b)

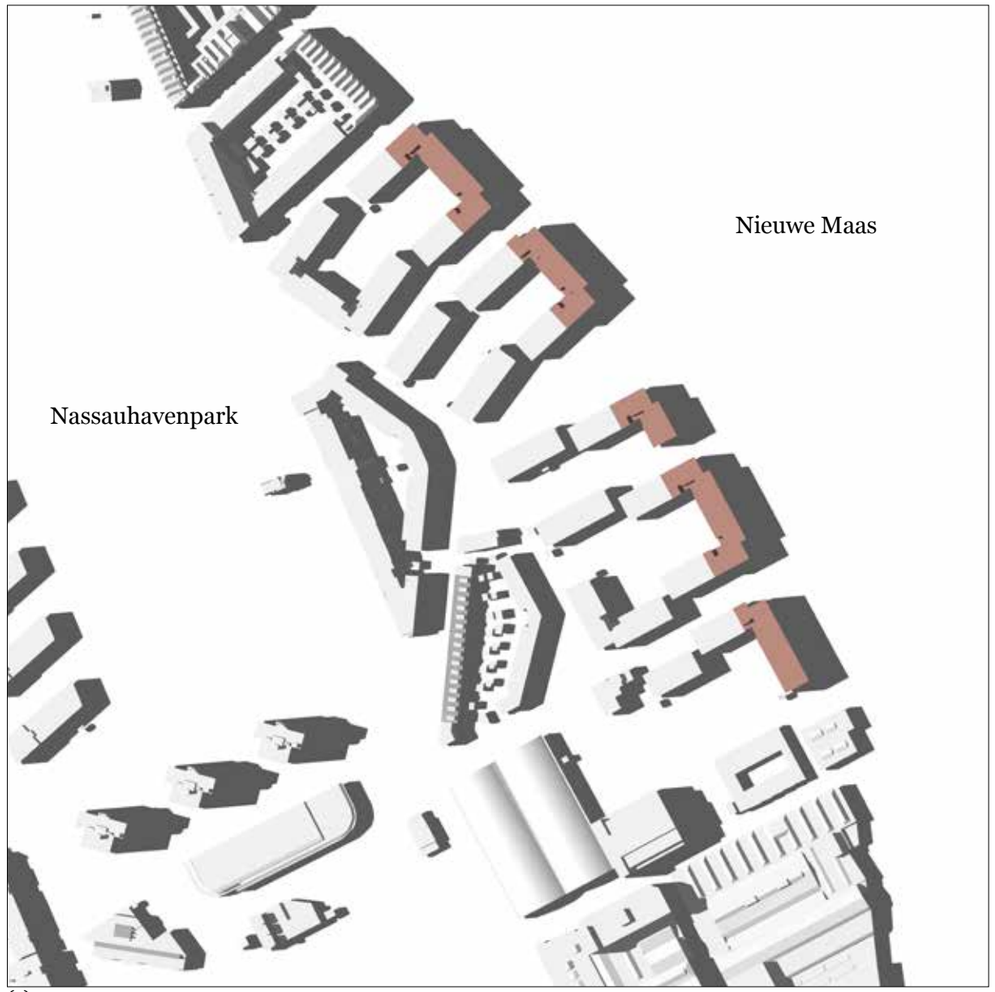

(c)

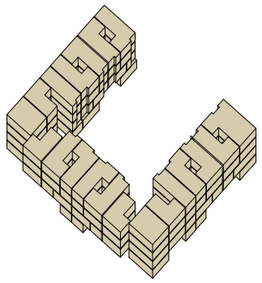

WONINGEN - BESTAAND

Wonen domineert het bestaande programma. Door analyse, observatie en onderzoek is zichtbaar geworden dat hier een enorme kwaliteit zit van het Simonscomplex. De woningen zijn tijdens de oprichting zorgvuldig ontworpen vanuit gebruik met veel inspraak van de bewoners. Uitgangspunt is dat bestaande woning inclusief bewoners behouden moeten blijven.

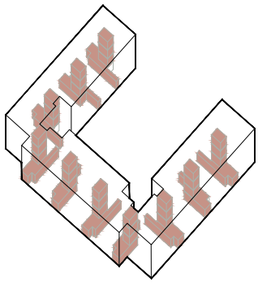

ONTSLUITING - BESTAAND

De bestaande ontsluitingen zijn efficiënte portieken. Deze zijn vooral functioneel. De ontsluiting van de toekomstige verdichting zal hier op ingepast moeten worden.

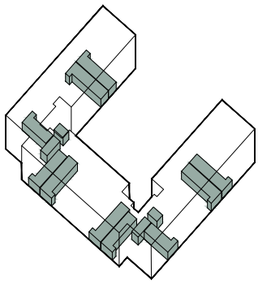

BERGINGEN -BESTAAND

De ruimte tussen de ontsluitingen en woningen wordt gedomineerd door bergingen. Bergingen zullen behouden moeten blijven. Bewoners zijn hier op gesteld en ze zijn onmisbaar in de alledaagse bezigheid van het wonen.

Afbeelding: Bestaande programma (typologisch)

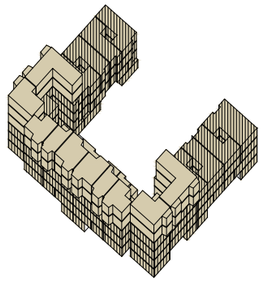

WONINGEN - NIEUW

In de nieuwe situatie zijn alle bestaande woningen behouden. Middels een optopping van twee lagen worden hier op de 4e & 5e verdieping appartementen aan toegevoegd van ca. 70 - 120m². De optoppingen worden uitsluitend gemaakt aan de Feijenoordkade. Hier is het profiel breed en door zijn gunstige oriëntatie blijft de impact op de bestaande woningen beperkt.

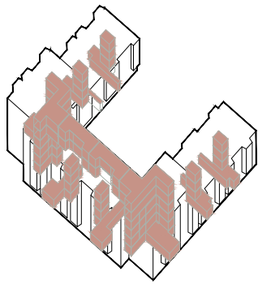

ONTSLUITING - NIEUW

In de nieuwe ontsluitingstructuur is er ruimte gecreëerd in de hoeken door hier bergingen weg te halen. Hierdoor kunnen drie bestaande portieken worden gecombineerd tot één en is er ruimte ontstaan voor een lift naar de nieuw te maken optopping. Via de galerijen op de 4e & 5e verdieping worden beide hoeken met elkaar verbonden.

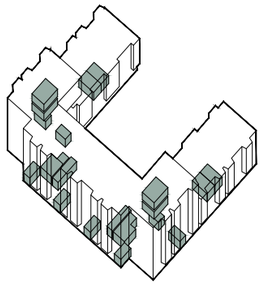

BERGINGEN - NIEUW

De bergingen zijn opnieuw geconfigureerd om de nieuwe ontsluiting op de hoeken mogelijk te maken. Hiervoor zijn ook bergingen verplaats naar de 4e & 5e verdieping. Door het toepassen van een ruime lift blijven deze goed bruikbaar.

Afbeelding: Nieuw programma (typologisch)

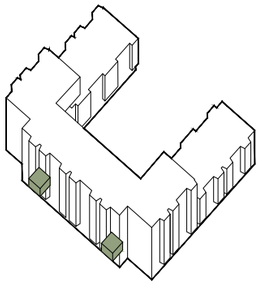

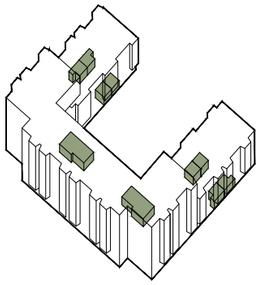

VOORZIENINGEN

Door de herconfiguratie van de bergingen ontstaat er ruimte voor voorzieningen in de plint. In de basis zijn dit ruimten van ca. 24m² welke eventueel kunnen worden vergroot. Zie hiervoor onderstaand diagram ‘collectieve kansen’. Voorzieningen zijn door een coöperatie zelf te programmeren. dit kunnen bijeenkomstruimtes zijn, extern verhuurbare ruimte of bijvoorbeeld werkruimtes voor bewoners.

COLLECTIEVE KANSEN

Bewoners kunnen als collectief bergingen samenvoegen in de plint en deze gebruiken op een manier die past bij de behoefte. Zo kan een ruimte gecombineerd gebruikt worden voor het bergen van spullen en als werkruimte. In de hoeken ligt er een kans voor een aanbouw die het probleem van de onbestemde hoek oplost en tegelijk een ruimte voor een voorzieningen kan toevoegen.

Afbeelding: Nieuw programma (typologisch)

COLLECTIEVE KANSEN ALS SECUNDAIR PROGRAMMA

De collectieve kansen worden bewust als een losstaand programma onderdeel gezien. Deze onderdelen vragen om initiatief van de bewoners en voor de uitbreiding in de onbestemde hoeken is aankoop van de gemeentegrond noodzakelijk. Dit vraagt om een extra investering.

Wanneer de collectieve kansen niet worden benut is het ruimtelijk programma nog steeds in te passen binnen de huidige structuur en eigendom van de huidige eigenaar Woonstad.

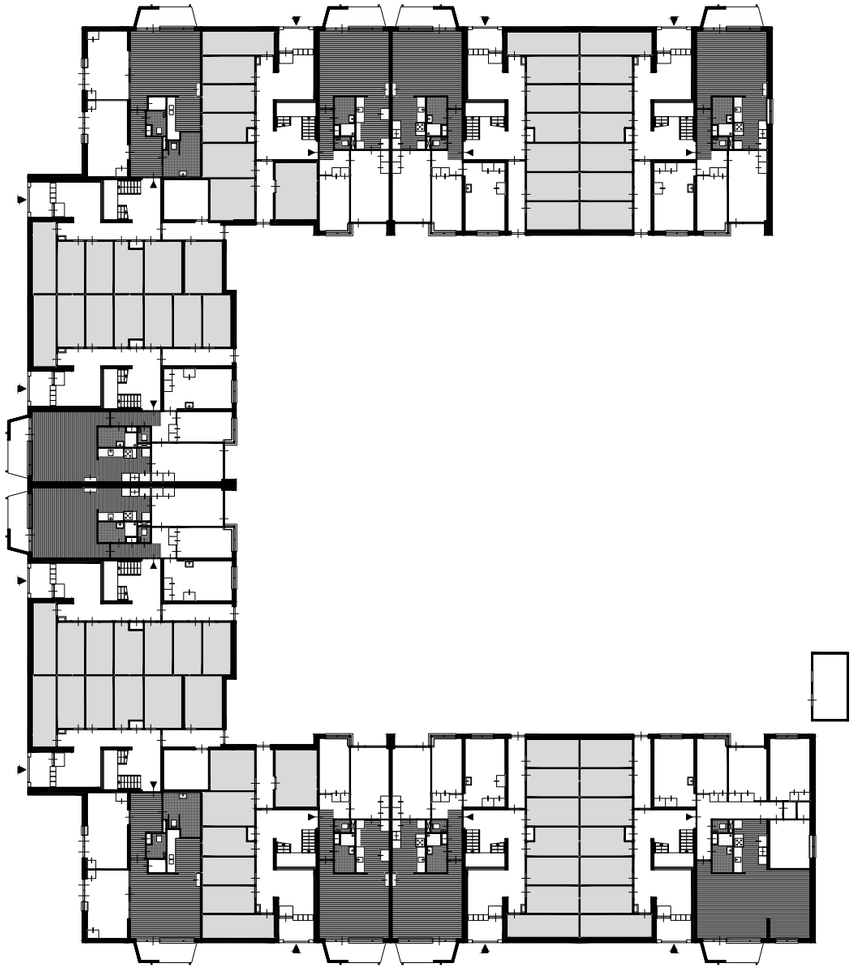

Legenda

- *Bergingen*
- *Voorzieningen*
- *Potentiële voorzieningen*

Aantallen

70	*Bergingen*
10	*Woningen*

Afbeelding: Begane grond - bestaand (typologisch)

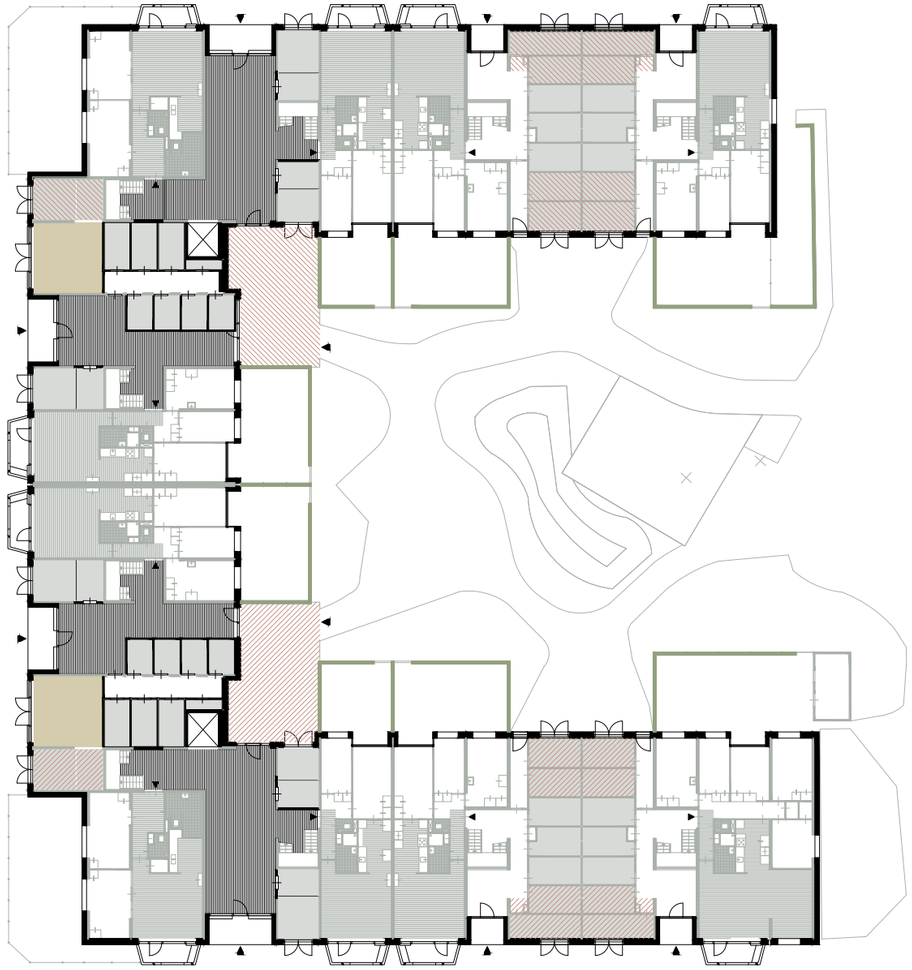

Legenda

- *bergingen*
- *Voorzieningen*
- *Collectieve kansen*
- *Bestaand*
- *Nieuw*
- *Scheiding privé & collectief*

Aantallen

58	*Bergingen*
10	*Woningen*
2	*Voorzieningen*
8	*Collectieve kansen*
2	*Liften*

Afbeelding: Begane grond - nieuw (typologisch)

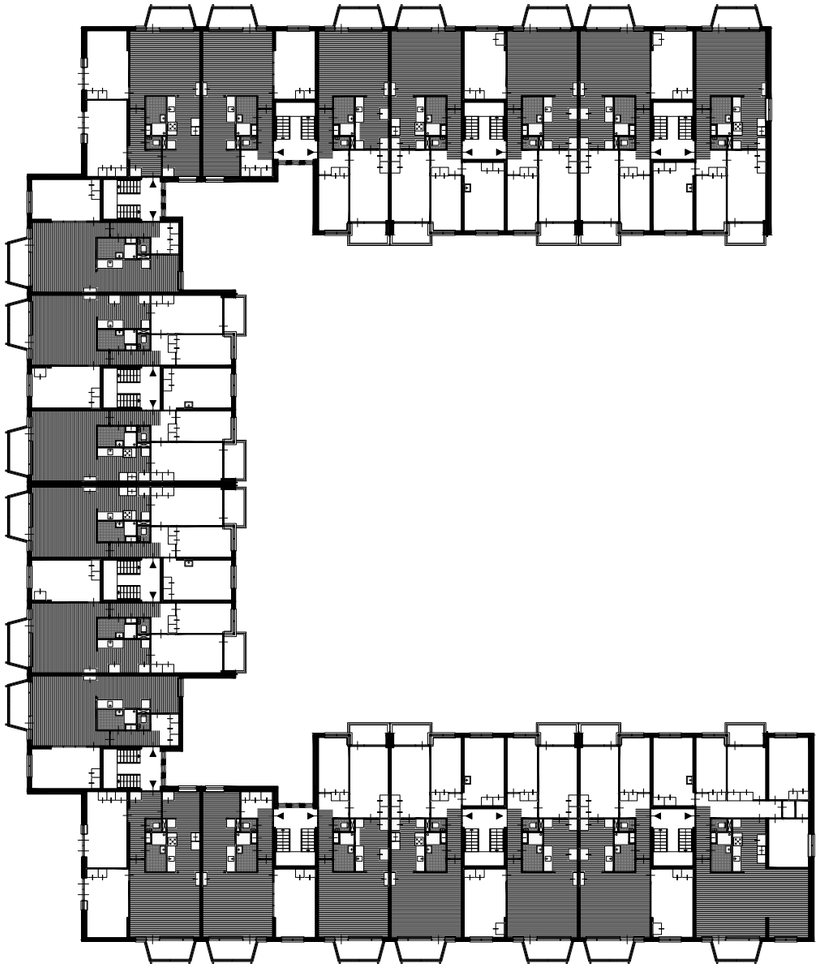

Legenda

- *bergingen*
- *Voorzieningen*
- *Potentiële voorzieningen*

Aantallen

20 Woningen

Afbeelding: 1e,2e & 3e verdieping - bestaand (typologisch)

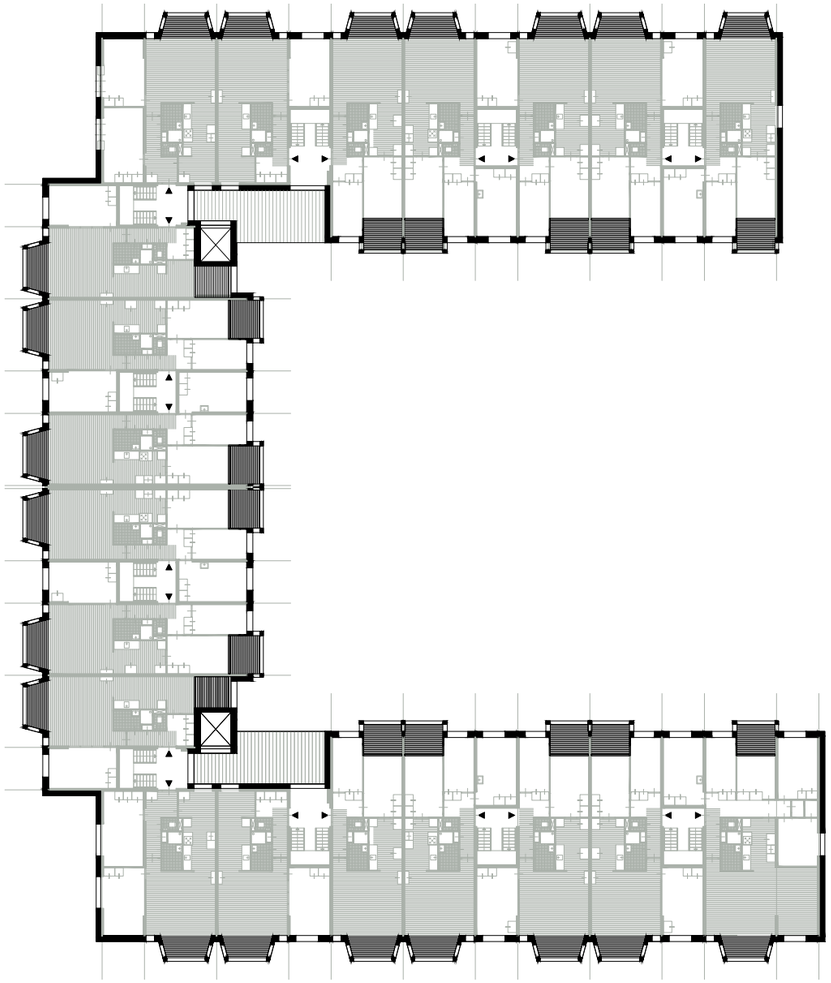

Legenda

- *bergingen*
- *Voorzieningen*
- *Collectieve kansen*
- *Bestaand*
- *Nieuw*

Aantallen

20 Woningen

2 Liften

Afbeelding: 1e,2e & 3e verdieping - nieuw (typologisch)

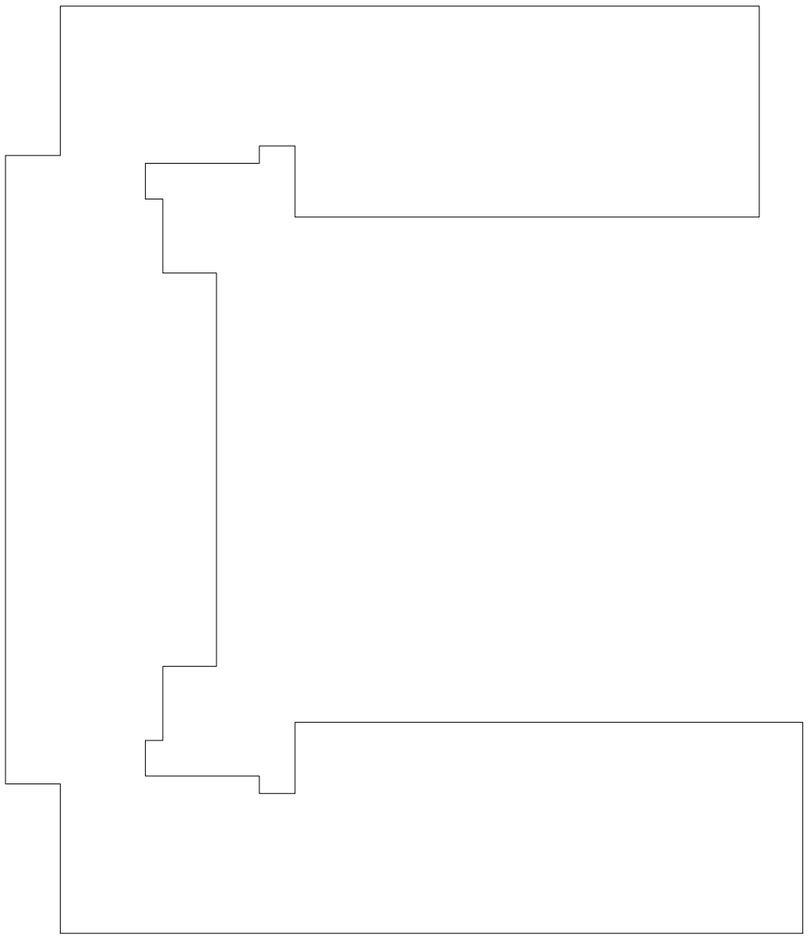

Legenda

Aantallen

Afbeelding: 4e verdieping - bestaand (typologisch)

Legenda

- *bergingen*
- *Voorzieningen*
- *Collectieve kansen*
- *Bestaand*
- *Nieuw*

Aantallen

14	*Bergingen*
8	*Woningen*
1	*Collectieve buitenruimte*
2	*Liften*

Afbeelding: 4e verdieping - nieuw (typologisch)

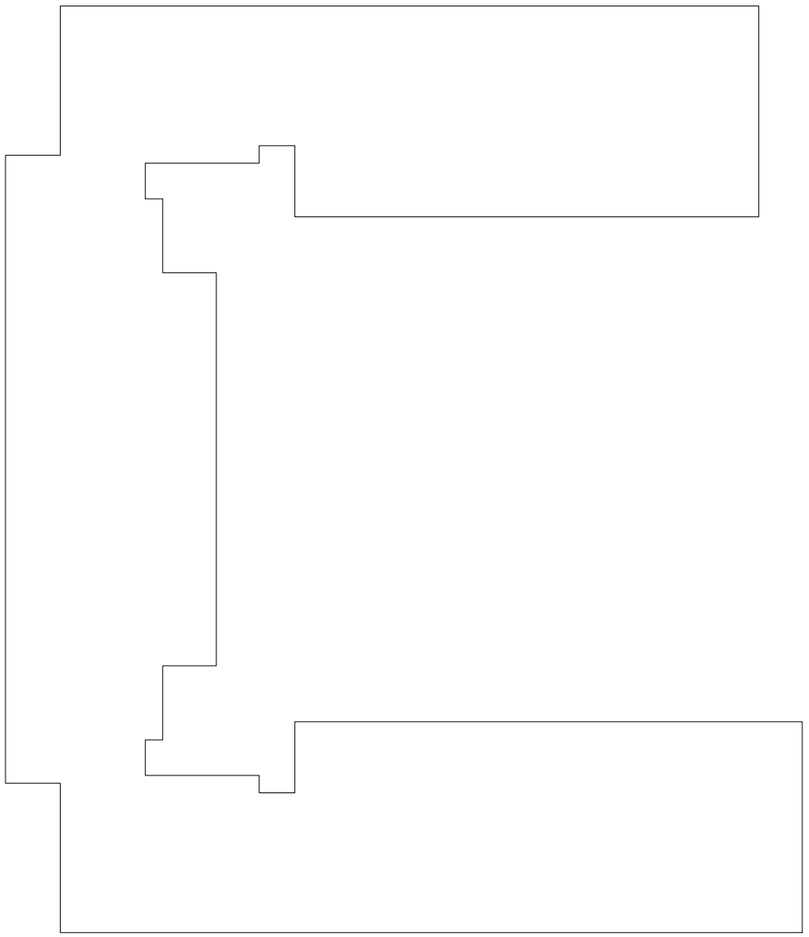

Legenda

Aantallen

Afbeelding: 5e verdieping - bestaand (typologisch)

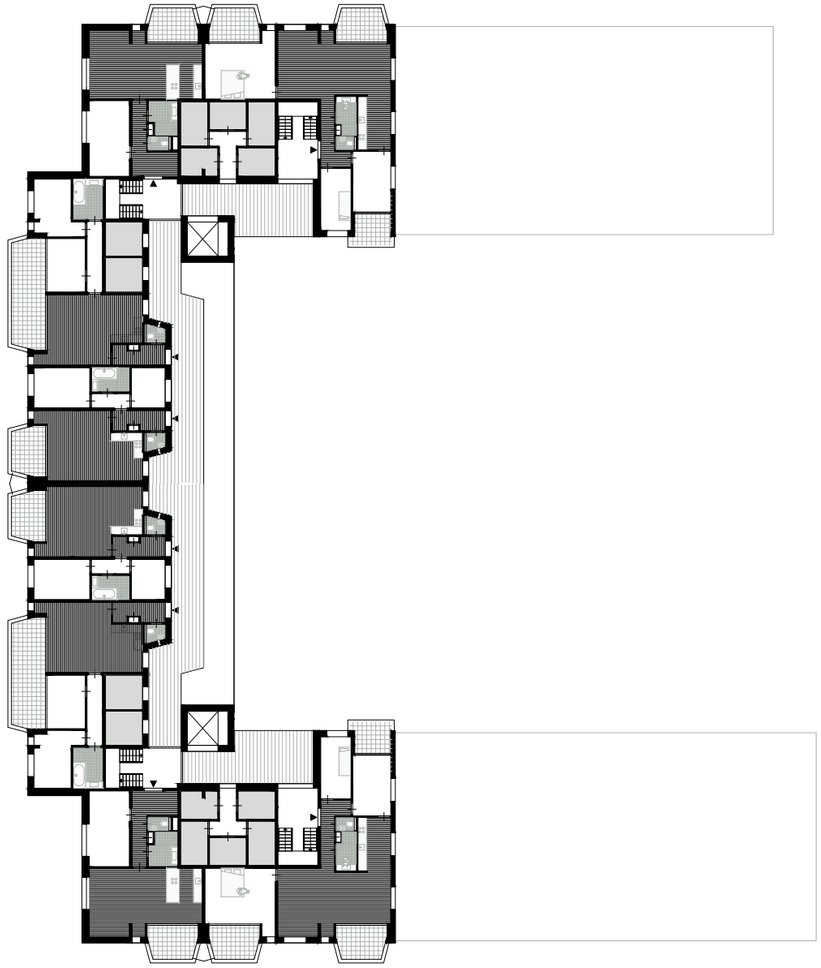

Legenda

- *bergingen*
- *Voorzieningen*
- *Collectieve kansen*
- *Bestaand*
- *Nieuw*

Aantallen

14	*Bergingen*
8	*Woningen*
2	*Liften*

Afbeelding: 5e verdieping - nieuw (typologisch)

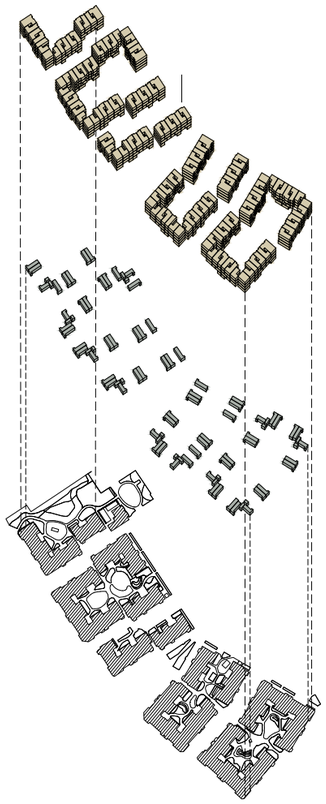

Legenda

- *Bergingen*
- *Woningen*

Aantallen

490	*Bergingen*
490	*Woningen*

Afbeelding: Programma geprojecteerd op complex - bestaand

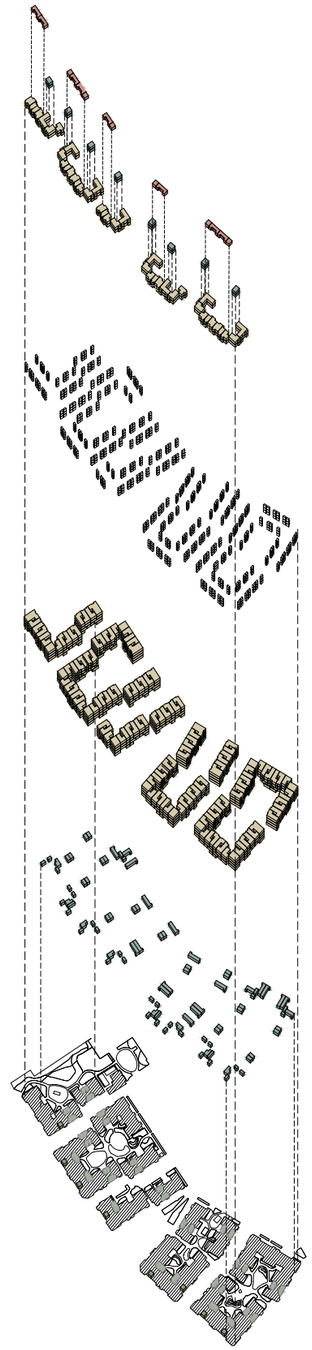

Legenda

- *Bergingen*
- *Woningen*
- *Voorzieningen & Collectieve kansen*
- *Collectieve buitenruimte*

Aantallen

554	*Bergingen*
554	*Woningen*
5	*Collectieve buitenruimte*
10	*Voorzieningen*
34	*Collectieve kansen*
8	*Liften*

Afbeelding: Programma geprojecteerd op complex - nieuw

TOEKOMSTPERSPECTIEF

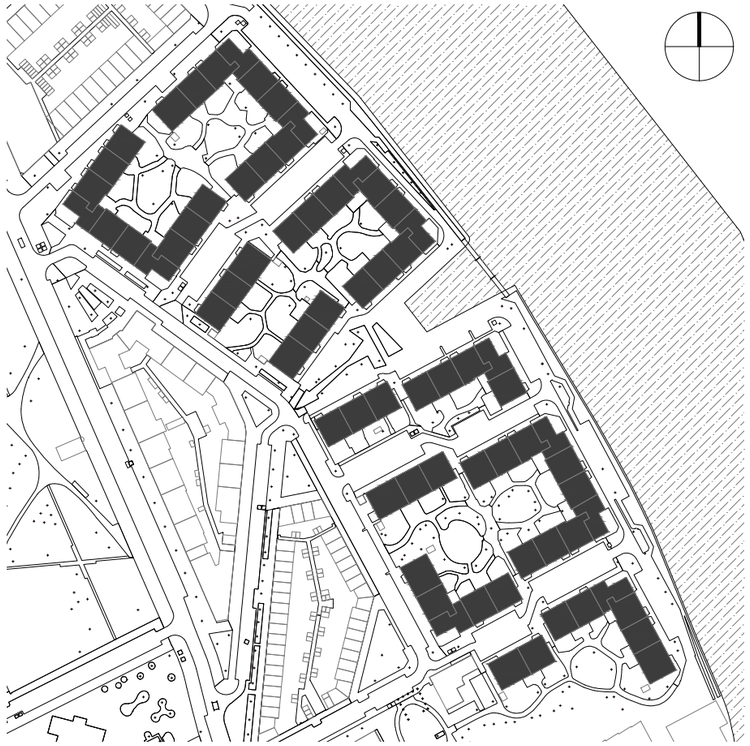

BESTAANDE SITUATIE

NIEUWE SITUATIE

Het toekomstperspectief van het Simonscomplex laat zien hoe het complex is verdicht met een 2-laag optopping aan de Feijenoordkade. Hoe bestaande en nieuwe bewoners hier een plek hebben en elkaar kunnen ontmoeten.

De hoeken zijn hierbij ingevuld met de kans voor een voorziening. Het toekomstperspectief is typologisch uitgewerkt op Blok 1

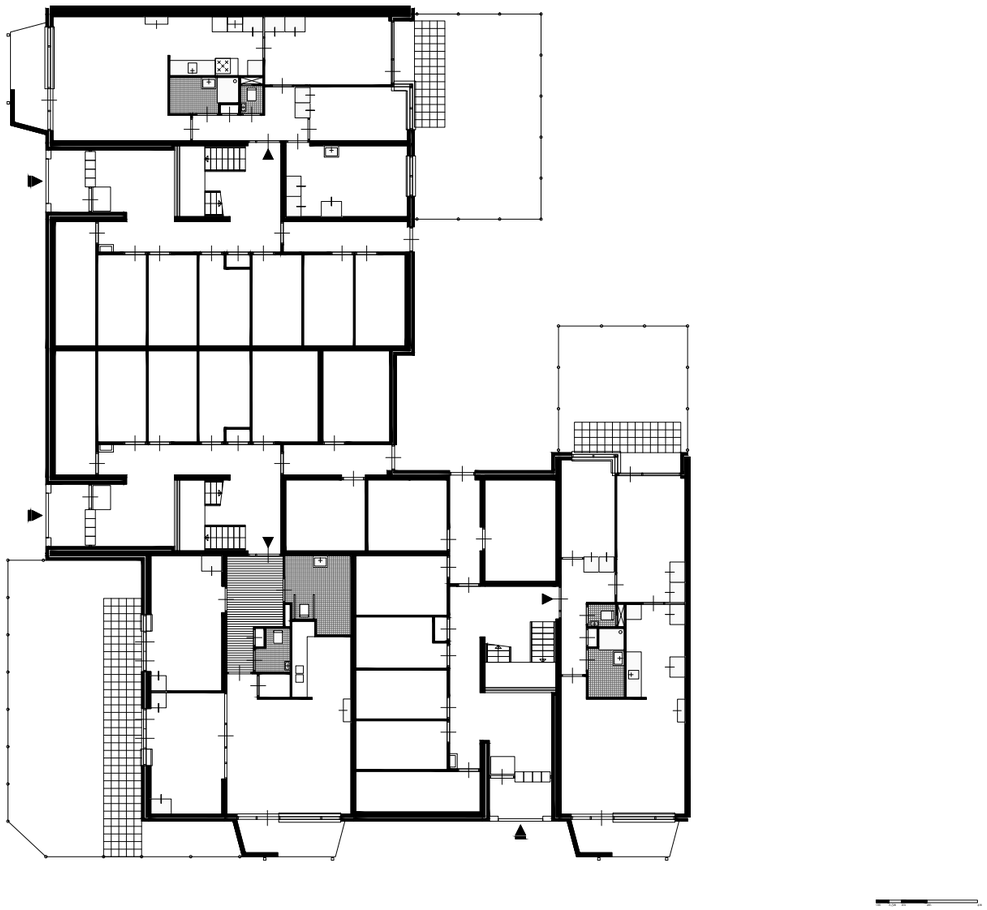

Afbeelding: Entree plattegrond bestaande situatie.

Afbeelding: Entree plattegrond bestaande situatie - sloop.

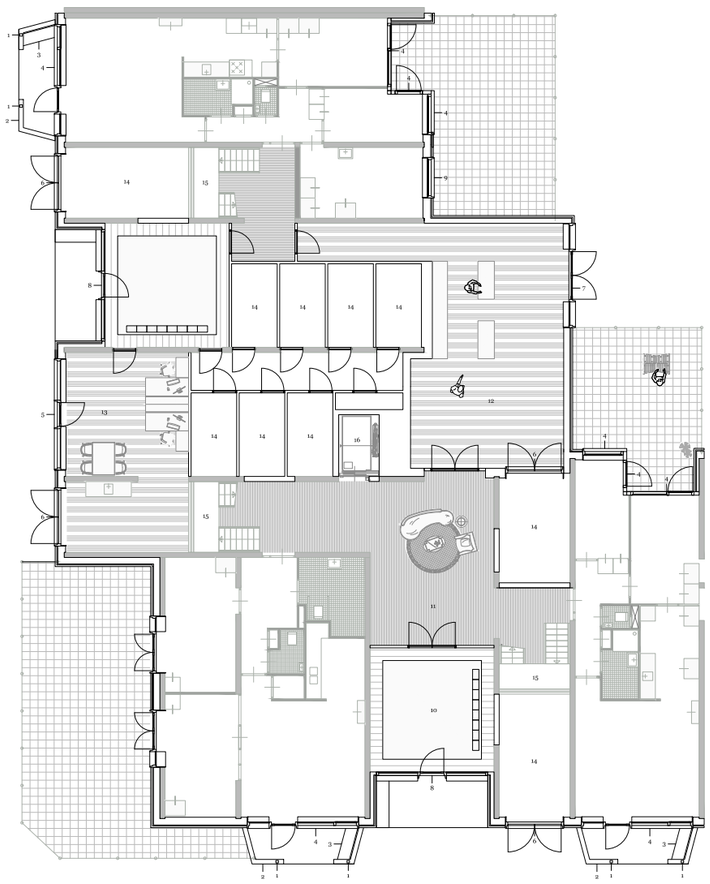

1. houten kolommen
2. betonnen tuinmuur
3. houten bankje
4. houten pui
5. houten winkel pui
6. houten dubbele deur tbv berging
7. houten entreepui werkruimte
8. houten entreepui
9. houten raamkozijn
10. entree voorportaal
11. woonlobby
12. werkruimte
13. verhuurbare ruimte
14. berging
15. trappenhuis
16. lift

Afbeelding: Entree plattegrond nieuwe situatie.

SAMENKOMST & ENTREE

Waar voorheen de entree vooral functioneel was, gaat de entree in de nieuwe situatie echt over het binnenkomen. Dit binnenkomen gaat in stappen. Dit begint bij de nis in de gevel waar de houten entreepui toegang geeft tot het gebouw. In deze nis is tevens een zitelement opgenomen waar eventueel gewacht kan worden. Bij het betreden komt men eerst in het voorportaal. Hier kan de post gepakt worden voordat men verder gaat naar de woonlobby. Deze woonlobby is waar bewoners elkaar toevallig tegenkomen. Hier is ruimte om even bij te praten of om af te spreken. Wanneer er wordt doorgelopen komt men in de werkplaatst. Hier kan van alles gerepareerd worden op de diverse werkbanken. Aan de straatzijde zit een andere ruimte welke momenteel wordt verhuurd aan een kleine start-up.

Terug in de woonlobby kan via de lift of de trappenhuizen de woning worden bereikt.

Afbeelding: Impressie voorportaal entree met woonlobby.

Afbeelding: Impressie werkruimte.

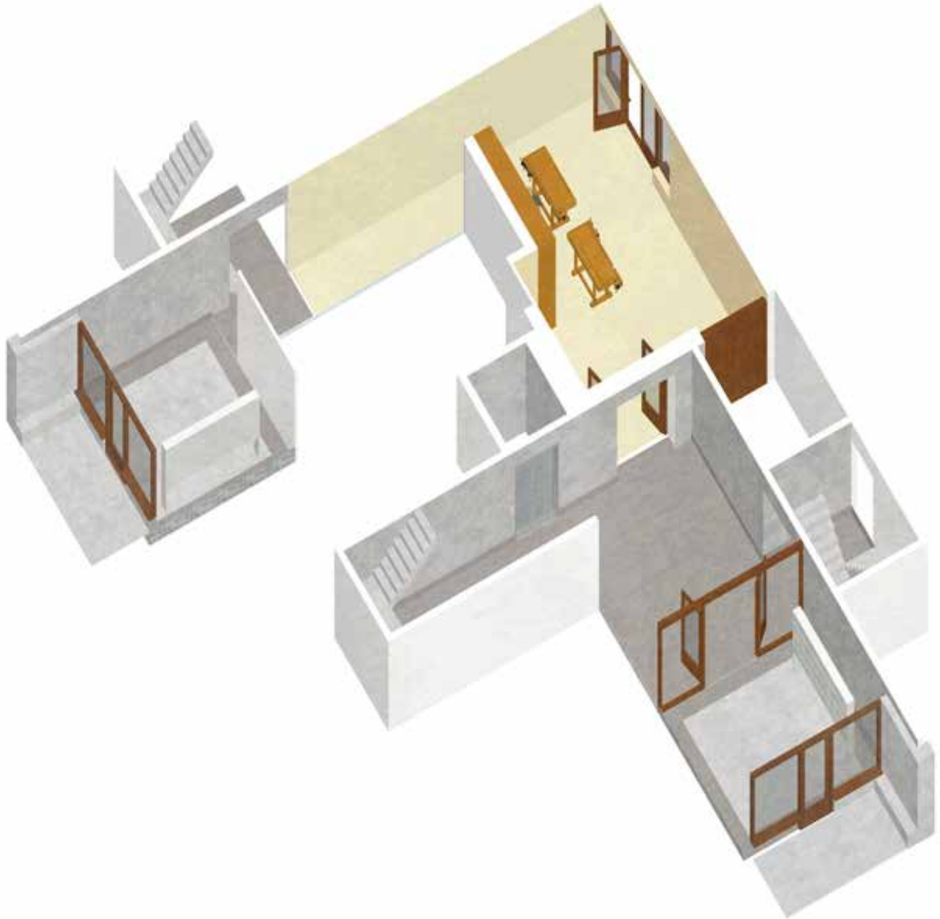

Afbeelding: Axonometrie entree

Bestaande bewoners

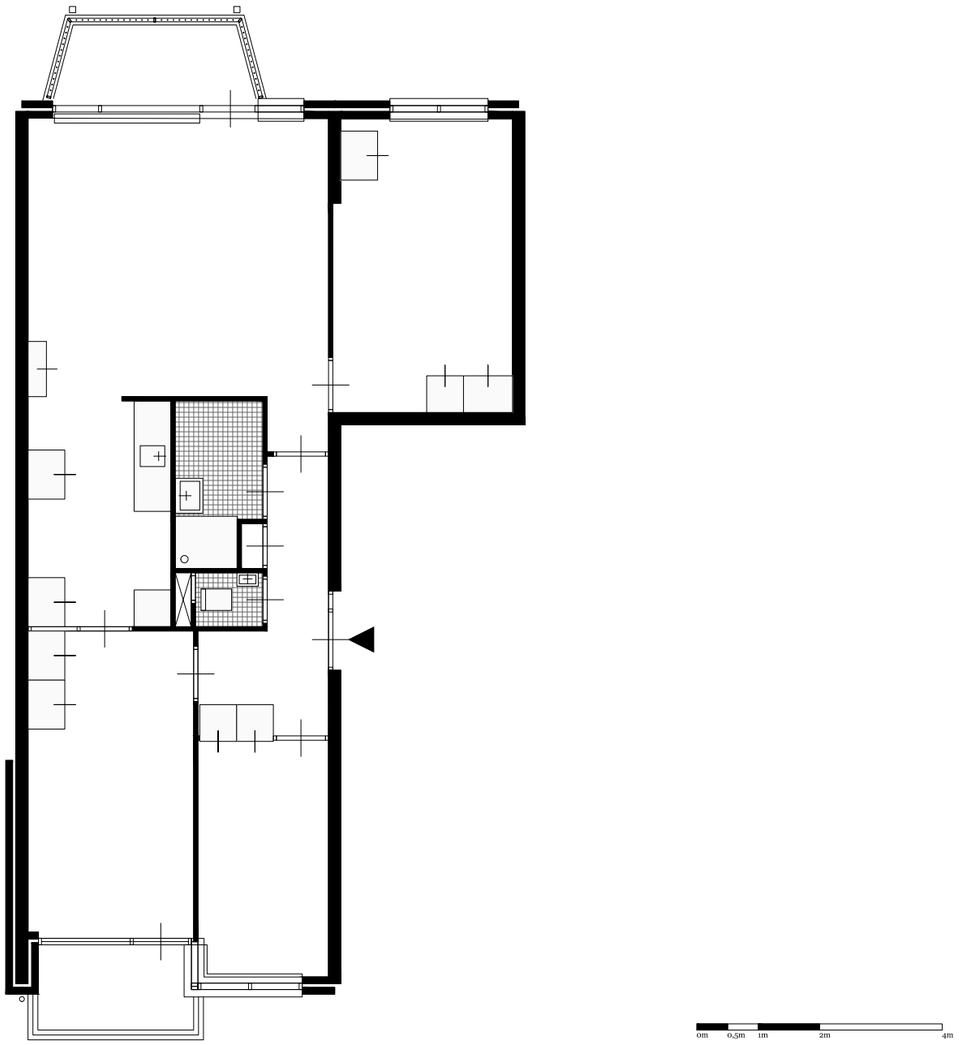

Afbeelding: Bestaande woning plattegrond

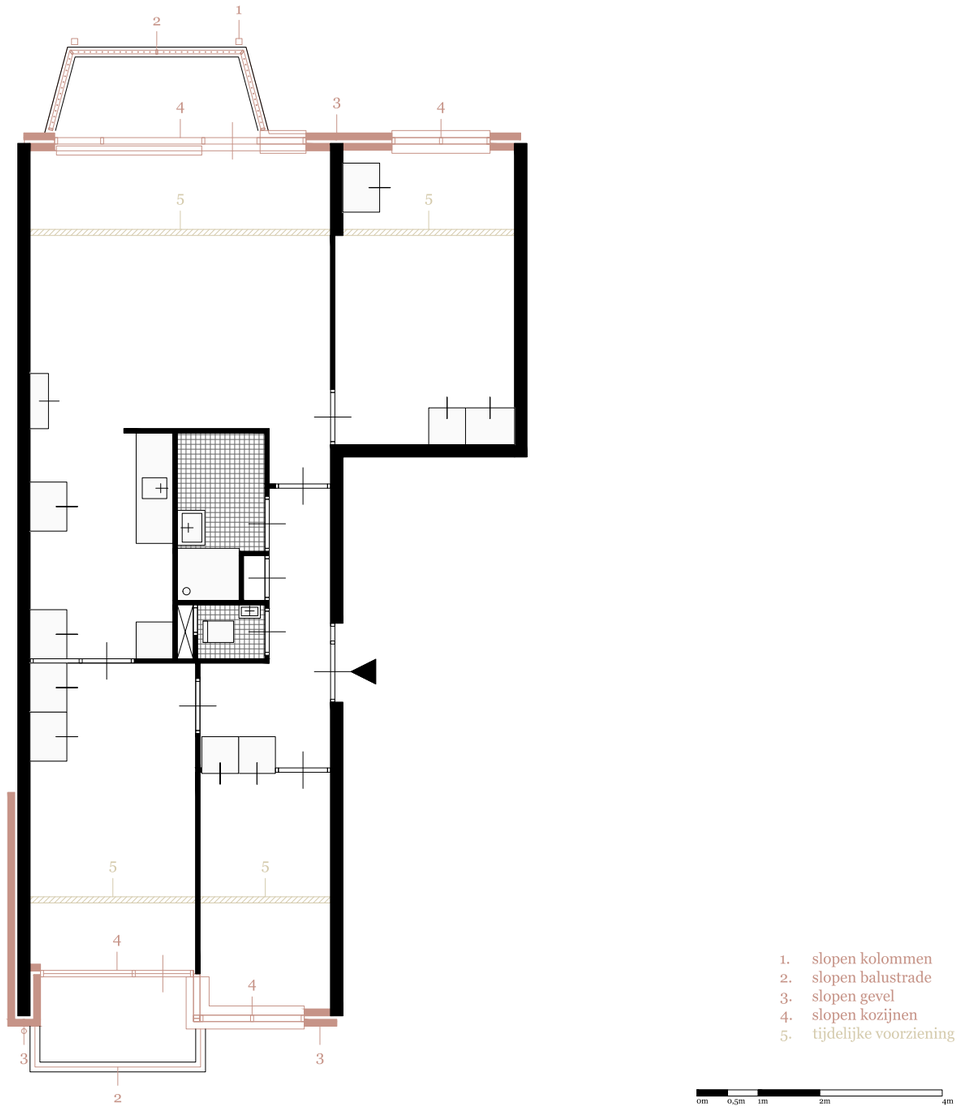

Afbeelding: Bestaande woning plattegrond - sloop

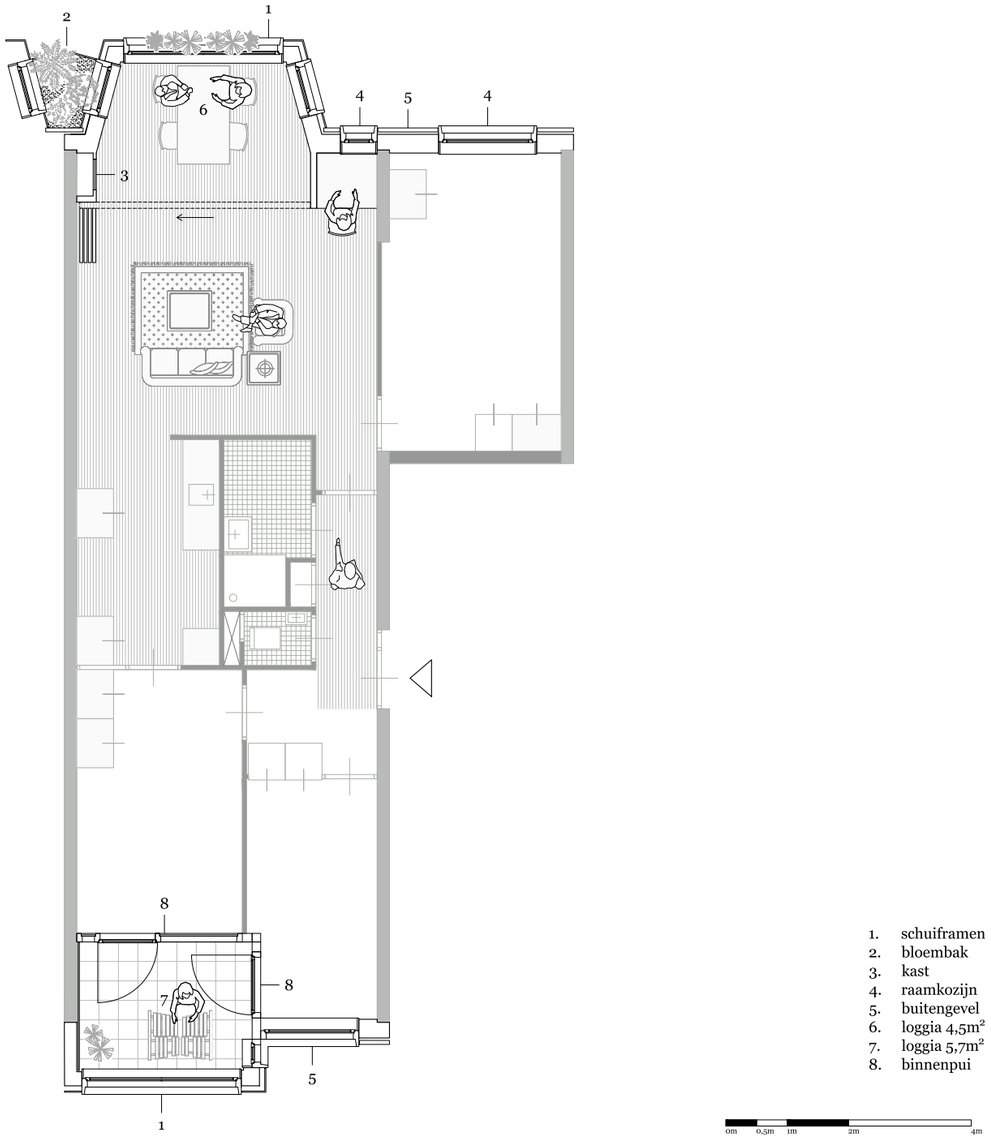

Afbeelding: Nieuwe woning plattegrond

BESTAANDE BEWONERS

Een belangrijk uitgangspunt voor het ontwerp is dat alle huidige bewoners hun woning behouden. Er is daarom gezocht naar een ontwerpvoorstel waarbij de impact voor de huidige bewoners minimaal is.
Voor de huidige bewoners zal dan ook de impact beperkt blijven tot het verduurzamen van de gevel. Bij deze ingreep zullen de balkons bij de woningen worden getrokken welke gebruikt kunnen worden als buitenruimte in de zomer en als binnenruimte in de winter.

Dat buiten ook echt buiten moet kunnen zijn is een belangrijk uitgangspunt. Middels schuiframen kan de erker aan alle zijden worden open gezet. De glazen borstwering zorgt voor beschutting tegen wind. Geïmproviseerde schermen voor de balkonhekken zijn dus niet meer nodig en door het toepassen van een gietvloer kan de loggia echt als een volwaardige buitenruimte worden gebruikt. In de winter is het een verlengstuk van de woonkamer waardoor men beschut kan genieten van het uitzicht.

Door deze ingreep zullen de huidige bewoners ook kunnen genieten van een lagere energie rekening en meer comfort. Dit aangezien de complete gevel wordt vervangen. De gevel zal prefab geplaatst worden waardoor de overlast van de werkzaamheden tot een minimum zal worden beperkt. Middels een tijdelijke voorziening kunnen de bewoners tijdens de werkzaamheden in de woning blijven.

Afbeelding: Impressie erker voorzijde - wintersituatie

Afbeelding: Impressie erker voorzijde - zomersituatie

Afbeelding: Impressie loggia achterzijde - wintersituatie

Afbeelding: Impressie loggia achterzijde - zomersituatie

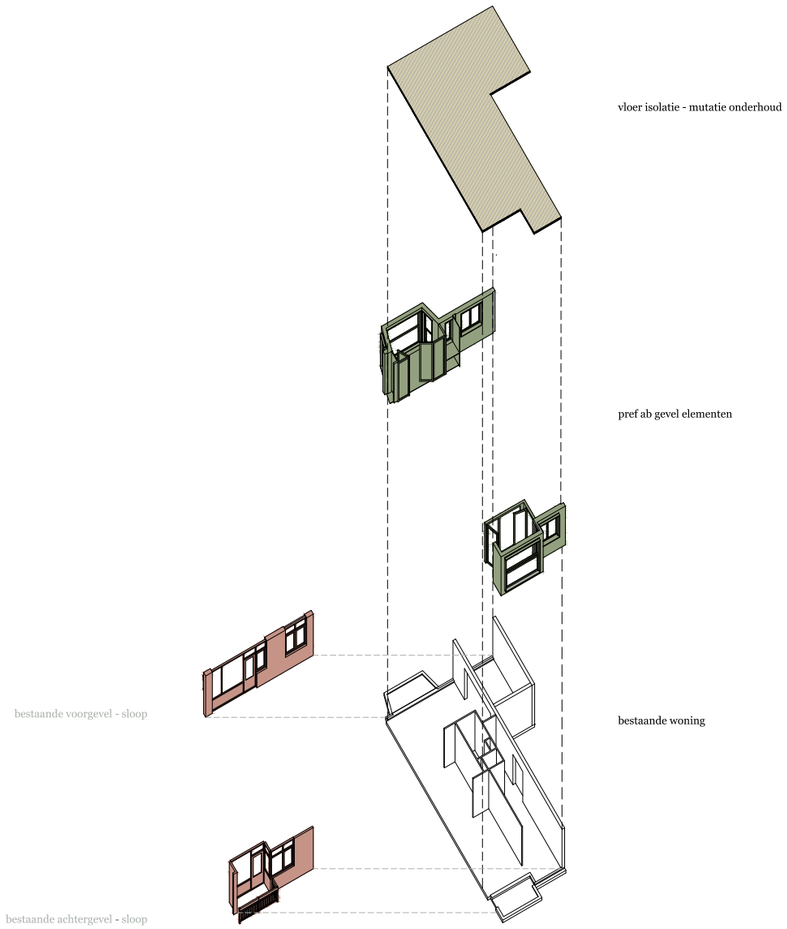

Afbeelding: axonometrie van de ingrepen op de bestaande woningen

MUTATIE

Naast het verduurzamen van de gevel kan bij een mutatie de vloer worden geïsoleerd waardoor het contactgeluid flink zal verminderen en de woningen nog meer winnen aan comfort.

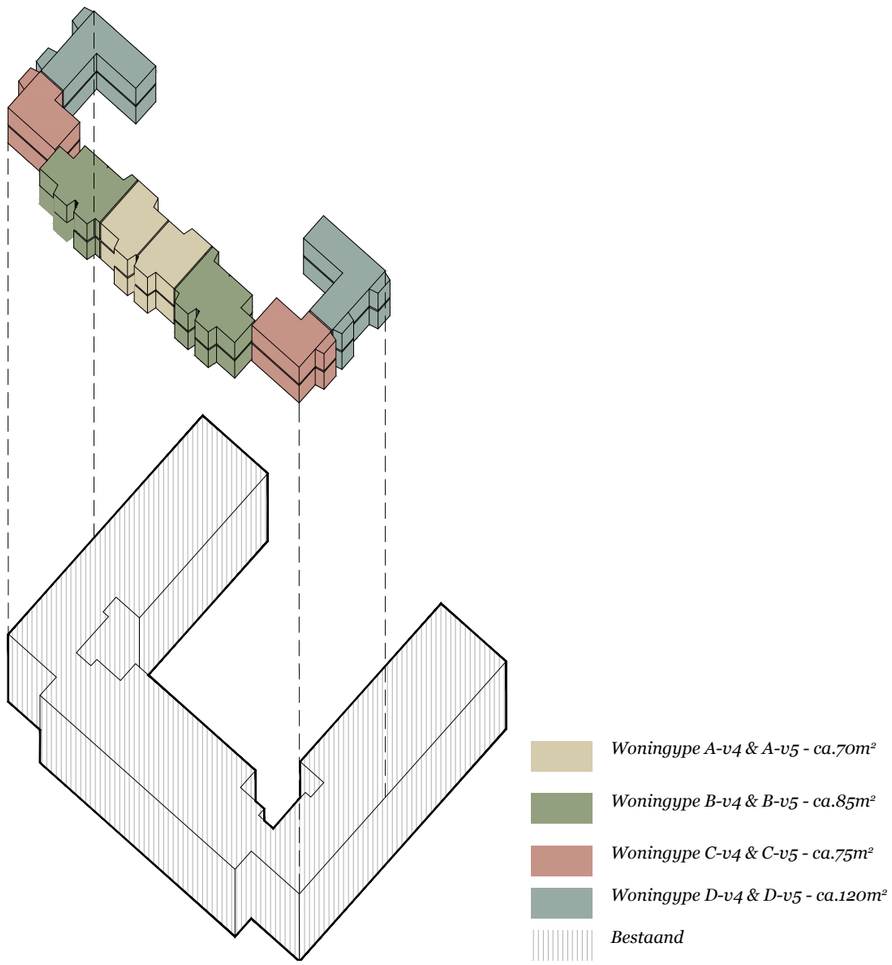

Afbeelding: Overzicht nieuwe woningtypen.

2-LAAGSE OPTOPPING

Door de optoppingen aan de Feijenoordkade worden er appartementen toegevoegd aan diverse blokken. Deze appartementen variëren van ca. 75m2 tot 120m2.

WONINGEN

De erkerstructuur van de bestaande woningen is in de nieuwe plattegronden doorgezet. Hierdoor zijn ook hier de loggia's van de bestaande woningen aanwezig die geheel naar wens van de specifieke woonbehoefte kunen worden gebruikt. In de plattegronden hebben tevens zaken als kasten & garderobe een duidelijke plek gekregen. Dit zijn onmisbare zaken in de alledaagse bezigheid van het wonen.

De zogeheten nachtgang is standaard toegepast in alle nieuwe plattegronden. Hierdoor is er een duidelijke entree en hoeven gasten niet via de slaapkamers de woningen te betreden.

De woningen op de 4e verdieping grenzen aan een collectieve buitenruimte. Hierdoor wordt ontmoeting gestimuleerd en ook de bestaande bewoners kunnen hiervan gebruik maken.

Op de volgende pagina's zijn een aantal typische woningen uitgewerkt waarop de hiervoor beschreven elementen zichtbaar zijn.

CONSTRUCTIE & STRUCTUUR

Om de nieuwe woning goed in te passen binnen de structuur van het bestaande gebouw is rekening gehouden met de huidige bouwstructuur. Voorbeelden hiervan zijn de positie van de meterkasten en de sanitaire schachten. Deze zijn op dezelfde positie gepositioneerd als de bestaande woningen zodat de optopping hierop door kan gaan. Maakbaarheid en het gebruik van de woning gaan hier prima samen.

Constructief kan er letterlijk op het bestaande casco worden verder gebouwd mits hier een licht bouwsysteem wordt toegepast. Staalframebouw lijkt hiervoor het meest aannemelijk. Hiermee kan een duurzame tafelconstructie op het bestaande dak worden gemaakt in het stramien van het bestaande casco.

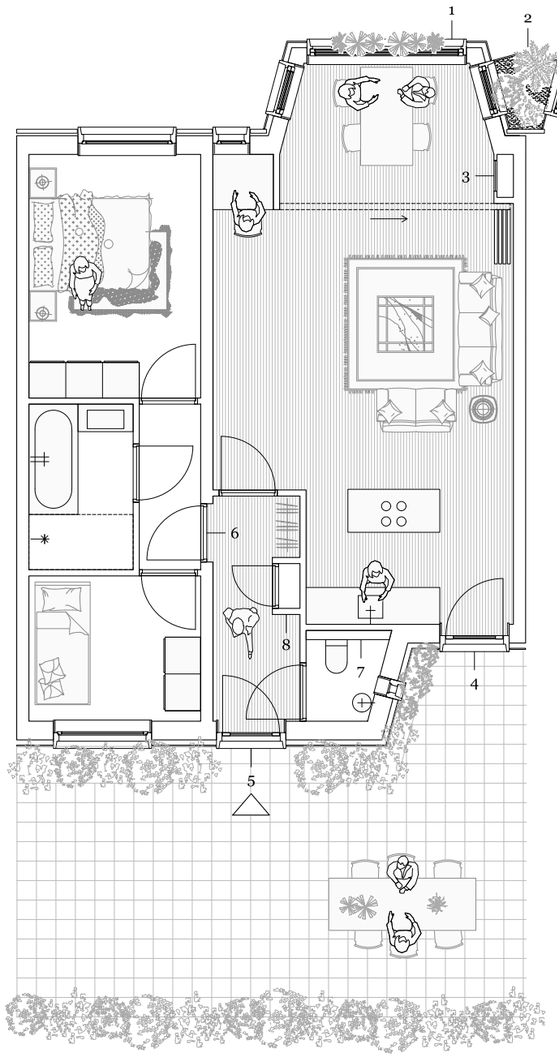

1. schuiframen
2. bloembak
3. kast
4. achterdeur
5. voordeur
6. nachtgang
7. toilet afgestemd op bestaande schachten
8. meterkast afgestemd op bestaande schachten

0m 0,5m 1m 2m 4m

Afbeelding: Plattegrond woningtype A-v4.

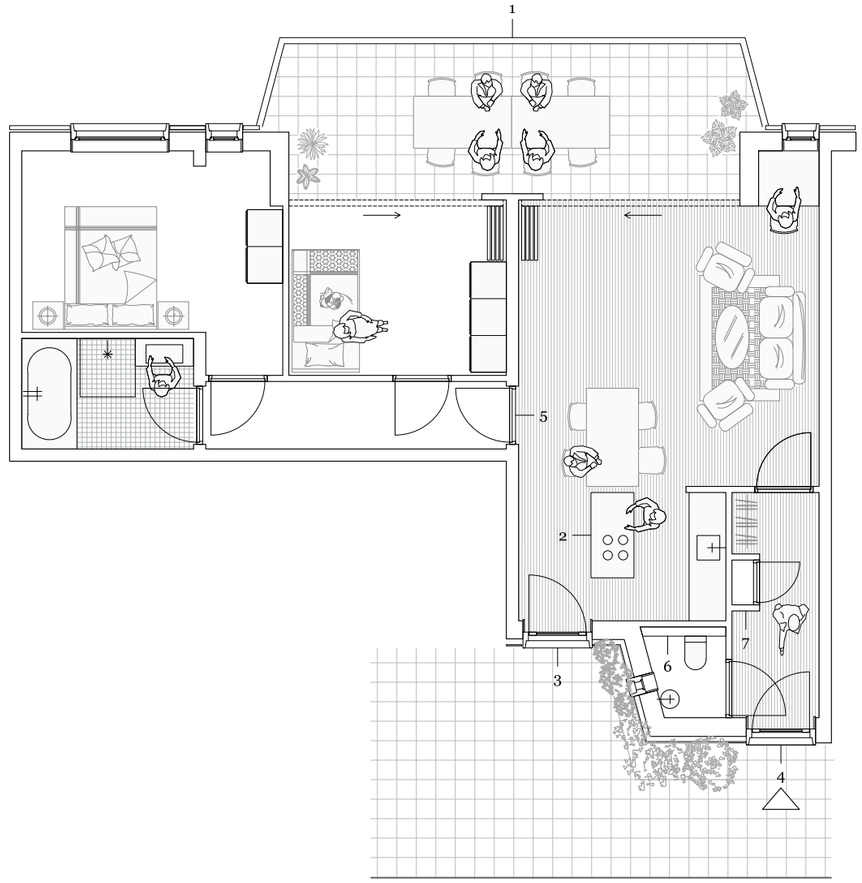

1. terras
2. koken met zicht naar buiten
3. achterdeur
4. voordeur
5. nachtgang
6. toilet afgestemd op bestaande schachten
7. meterkast afgestemd op bestaande schachten

0m 0,5m 1m 2m 4m

Afbeelding: Plattegrond woningtype B-v5.

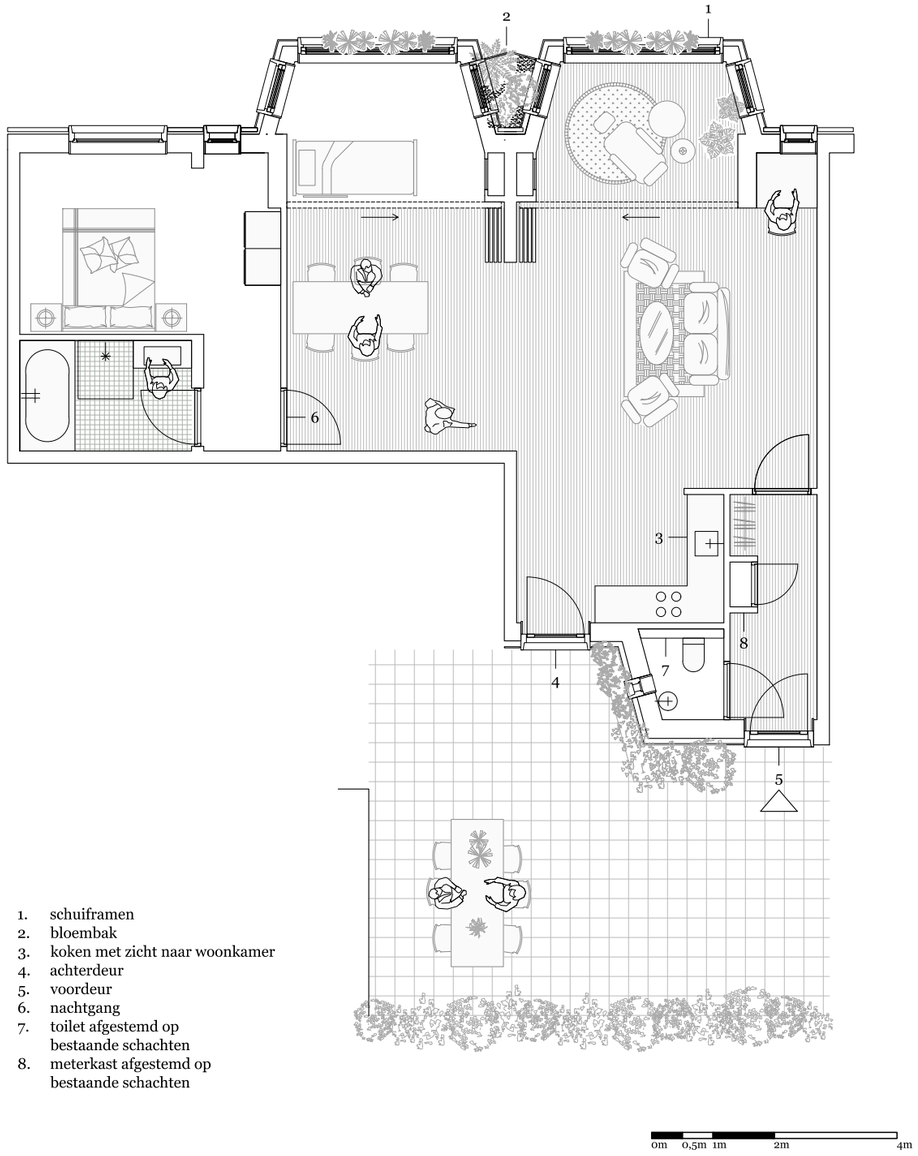

1. schuiframen
2. bloembak
3. koken met zicht naar woonkamer
4. achterdeur
5. voordeur
6. nachtgang
7. toilet afgestemd op bestaande schachten
8. meterkast afgestemd op bestaande schachten

Afbeelding: Plattegrond woningtype B-v4.

1. schuiframe
2. bloembak
3. terras
4. koken centraal
5. voordeur
6. nachtgang
7. toilet afgestemd op bestaande schachten
8. meterkast afgestemd op bestaande schachten

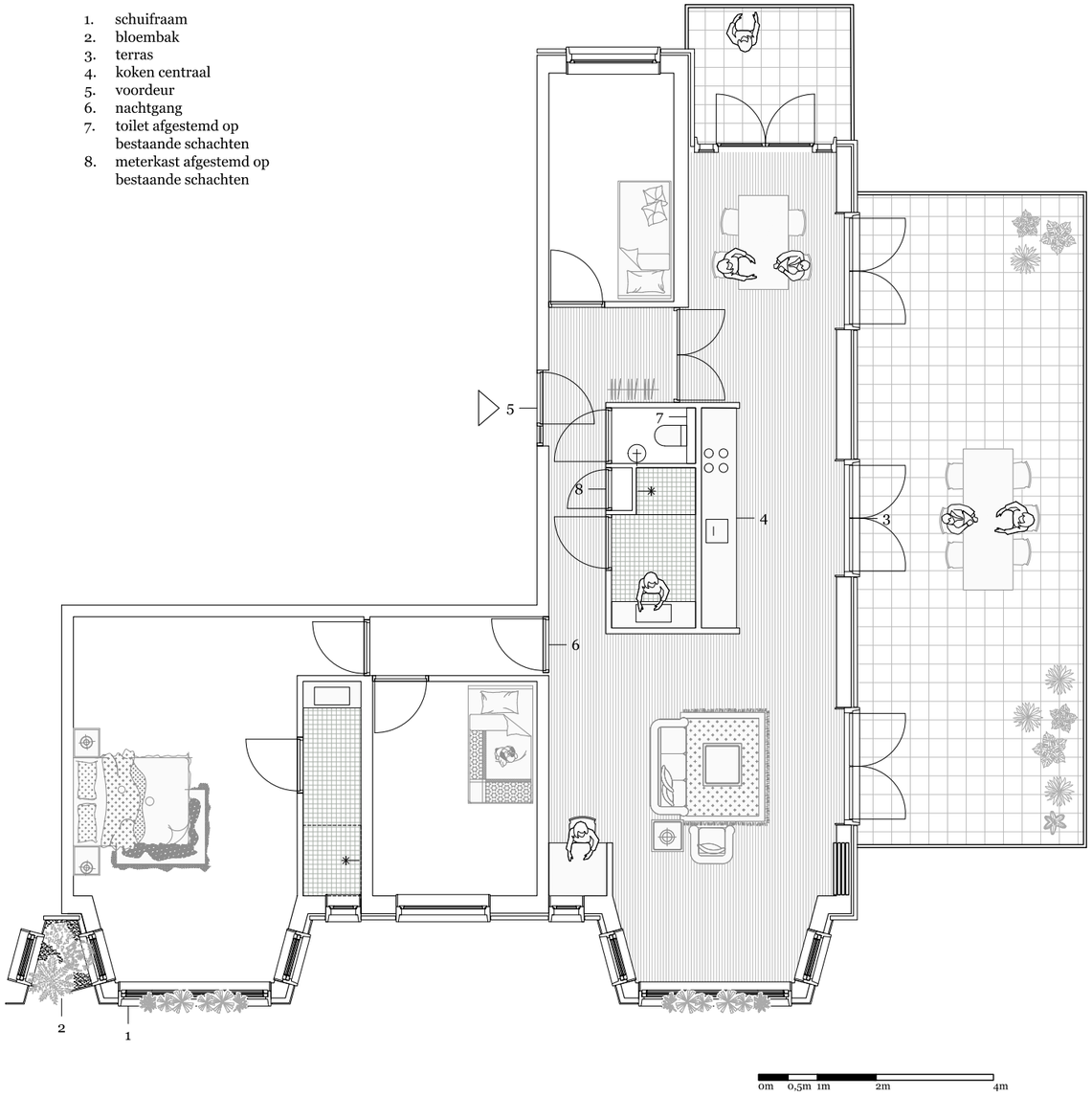

Afbeelding: Plattegrond woningtype d.

Afbeelding: Impressie nieuwe woningen aan de collectieve buitenruimte op de 4e verdieping.

Afbeelding: Impressie nieuwe woning met balkon op de 5e verdieping.

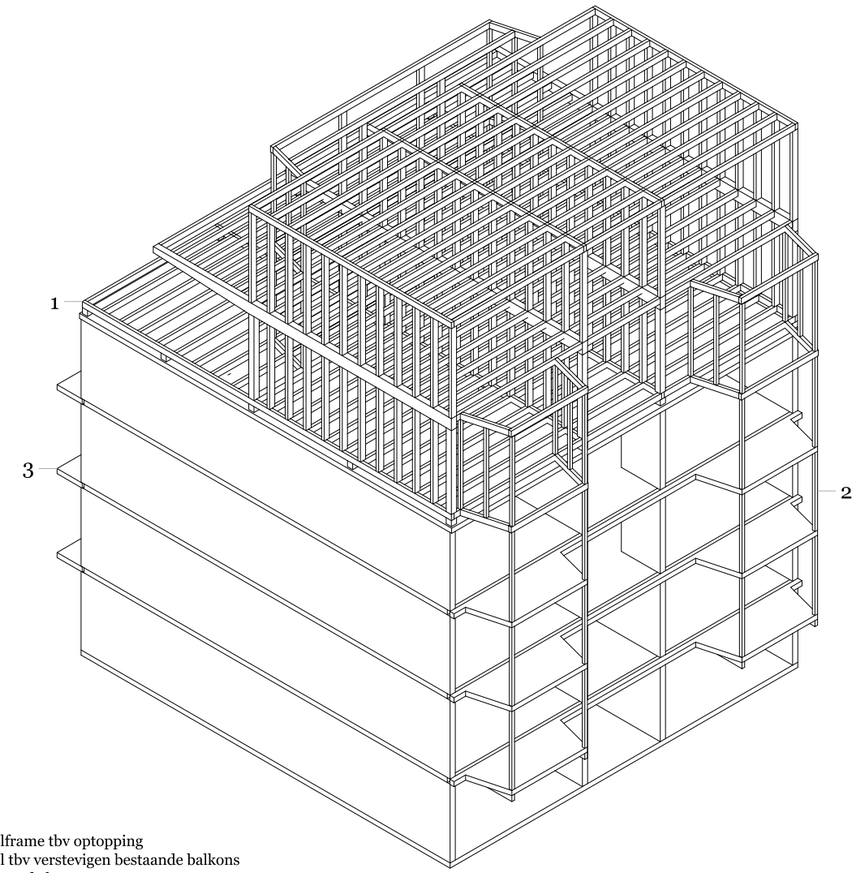

1. staalframe tbv optopping
2. staal tbv verstevigen bestaande balkons
3. bestaande betonnen casco

Afbeelding: Impressie staalframe voorzijde.

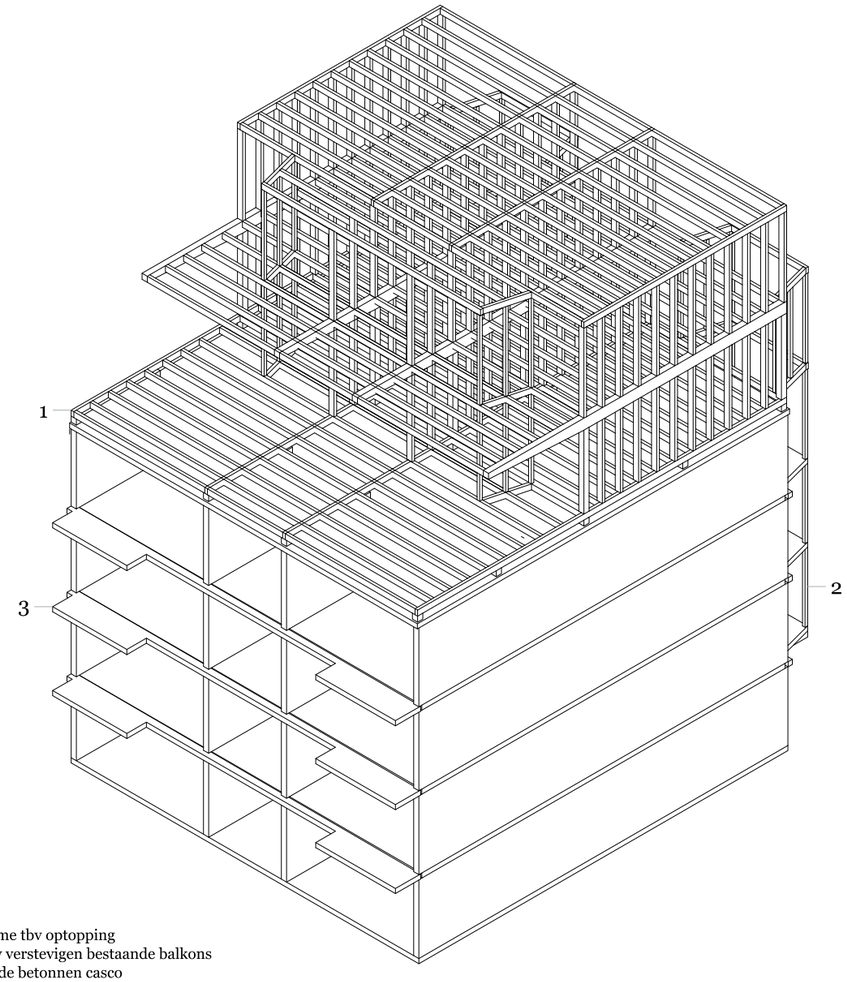

1. staalframe tbv optopping
2. staal tbv verstevigen bestaande balkons
3. bestaande betonnen casco

Afbeelding: Impressie staalframe achterzijde.

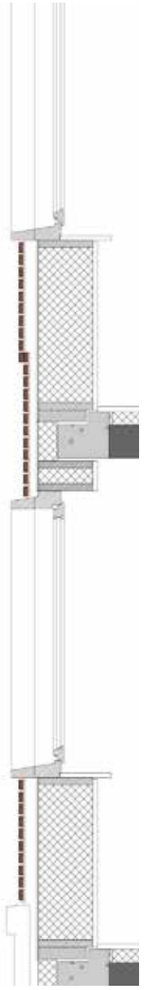

ZORGVULDIGHEID IN DE GEVEL

De architectuur van de gevel zet de reeds bestaande zorgvuldigheid die in plattegronden aanwezig is door naar de gevel. Dit vanuit de overtuiging dat wanneer zorg en aandacht zichtbaar wordt getoond, de waardering voor het complex toeneemt en het als een vanzelfsprekende verschijning in het straatbeeld opgaat. Dit begint bij een duidelijk leesbare opbouw van plint tot kroon waarbij is teruggegrepen naar de materialen ten tijden van de oprichting. Dit zijn beton, metselwerk en hout. De toentertijd bewuste keuze voor kwalitatief goede, en hierdoor onderhoudsarme materialen, is hierbij opnieuw ingezet.
De betonnen plint geeft het gebouw zowel letterlijk als figuurlijk een solide basis. Het is hiermee opgewassen tegen de invloeden van het alledaagse leven dat zich afspeelt op de straat en het laat een duidelijk landing op het maaiveld zien waarin het faciliteert in de diverse functies van de plint.

Het metselwerk is opgetrokken uit strips. Hiermee kan licht worden gebouwd en wordt het materiaal als schil ingezet als bescherming tegen de elementen. Hiermee staat het in lijn met de oorspronkelijke bakstenen gevel.

De gevel is geheel gedacht uit prefab elementen. Dit vraagt om zorgvuldigheid in de positie van de noodzakelijke dilataties. In het metselwerk is daarom gekozen om het systeem van een geventileerde voorhanggevel toe te passen waardoor horizontale banden in de gevel gemaakt kunnen worden die de noodzakelijke dilataties aan het zicht onttrekken. Deze functionele toevoeging is ingezet om de banden van de erkers door te trekken in de architectuur. Maakbaarheid & architectuur gaan hier hand in hand.

Dit geld ook voor de kozijnen. Door de strips is er een geringe dikte van de schil waardoor verkrijgen van plasticiteit in de gevel een kostbare aangelegenheid kan worden. plasticiteit is wenselijk om de massa van het hoofdvolume op te kunnen breken en te kunnen relateren aan de menselijke maat.
Om deze reden is het kozijnprofiel zo ontworpen dat het zowel de functie van het kozijnkader vervult als ook de afwatering. Hierdoor zijn er geen afzonderlijke voorzieningen zoals waterslagen nodig en kan het kozijnhout zo worden ontworpen dat er een diepe sparing ontstaat welke zorgt voor plasticiteit in de gevel. Hiermee wordt de maakbaarheid en de technische noodzakelijke elementen van de wandopening ingezet om architectuur te maken.

Voor het houtwerk wordt gedacht aan verduurzaamd Frake. Deze kan onbehandeld worden toegepast met een levensduur van 50 jaar.

Afbeelding: Fragment voorgevel bestaand

Afbeelding: Fragment achtergevel bestaand

Afbeelding: Fragment voorgevel nieuw

Afbeelding: Fragment achtergevel nieuw

Afbeelding: Impressie buitenhoek - bestaande situatie.

Afbeelding: Impressie buitenhoek - nieuwe situatie

Afbeelding: Impressie binnentuin - bestaande situatie.

Afbeelding: Impressie binnentuin - nieuwe situatie.

Afbeelding: Bestaande scheiding tussen prive en openbaar.

OVERGANG PRIVÉ-OPENBAAR

De vele schuttingen in de huidige situatie doen geen eer aan de prachtige binnentuin die het Simonscomplex heeft. Het verduurzamen van de gevel geeft een kans om dit direct mee te nemen in de architectuur. Het voorstel is om tuinafscheidingen te maken in het prefab beton van de plint waar een heg in geplaatst kan worden. Hierdoor kunnen de bewoners deze zelf op een hoogte houden die gewenst is. Hiermee wordt groen gestimuleerd blijft de privacy gewaarborgd en ontstaat er eenheid in het beeld.

Afbeelding: Nieuwe scheiding tussen privé en openbaar.

(1)

Afbeelding: model van de erker in de gevel met bloembakken. Bewoners hebben een tuin aan de voorzijde.

ELEMENTEN VOOR
ALLEDAAGS GEBRUIK

In het voorgestelde ontwerp staat het gebruik van de alledag centraal en wordt deze in de architectuur op verschillende momenten gefaciliteerd. Enkele specifieke voorbeelden:

(1)
De nieuwe erker geeft beschutting door het schuifraam en is voorzien van een gedeelde bloembak zodat ook de verdiepingen een ‘tuin’ aan de voorzijde kunnen hebben.

(2)
In de gevel zijn bankjes opgenomen zodat men droog kan zitten onder het overstek van de balkons. In het prefab is tevens een lichtpunt opgenomen.

(3)
Bij de entrees zijn zitelementen gemaakt zodat men kan droog kan wachten totdat de deur wordt open gedaan.

(4)
De luifels aan de achterzijde zorgen voor een droog en verlicht binnenkomen voor zowel de bewoner als het bezoek. Ook wordt hierdoor de voordeur gemarkeerd.

(2)

Afbeelding: model van de gevel met bankjes. Men kan droog zitten onder het overstek van de balkons.

(3)

Afbeelding: Model van de entree. Bezoek kan droog wachten bij de entree.

(4)

Afbeelding: Model van de luifels. Bewoners kunnen droog de woningen betreden door de houten luifels.

TOT SLOT

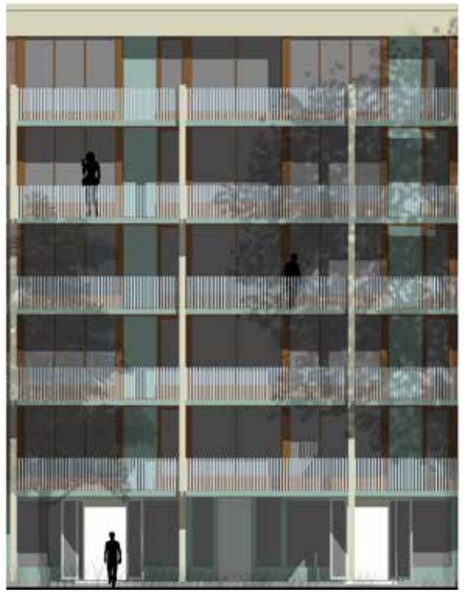

Afbeelding: alternatieve studie voor het Simonscomplex met gallerijontsluiting.

Hoe om te gaan met het jonge erfgoed van de na-oorlogse woningbouw? Deze vraag is tijdens de uitwerking van deze toekomstvisie voor het simonscomplex een vaak terugkerend overkoepelend thema geweest. Hier is geen eenduidig antwoord op te geven. Factoren als huidige bewoners, de waarde van het bestaande en de bereidheid tot kapitaalvernietiging spelen hierbij allemaal een rol.

In de uitwerking van de visie voor het Simonscomplex zijn meerdere scenario's onderzocht waarbij behoud, sloop en hybride vormen allemaal zijn gepasseerd. De ruimtelijke potentie van de bestaande structuur is enorm. Woningen kunnen ruimtelijk eenvoudig worden aangepast voor meer diversiteit, betere ontsluitingen en nog mooiere woningen. De vraag is alleen hoe realistisch een dergelijk voorstel is. Wat is de boodschap aan een bewoner die hierdoor niet in zijn huidige woning kan blijven? Voor de uitwerking van het Simonscomplex is daarom bewust gekozen voor het behoud van de huidige bewoners. Niet alleen omdat daar juist de kwaliteit van het bestaande zit, maar ook om de opgave op scherp te zetten. Welke kansen blijven er over? De potentie voor het ontwikkelen bleek groot te zijn, ook met de huidige bewoners. De alledaagse behoeftes van deze bewoners werden opeens het uitgangspunt voor het ontwerp. Het schuifraam ter vervanging van het zelf aangebrachte windscherm, de zitelementen en bloembakken in de gevel komen hier uit voort. Waar tijdens het ontwerpproces eerst vooral gezocht werd naar een manier om het alledaagse een plek te geven ging het nu opeens veel meer over het faciliteren van de behoefte die hier achter schuilgaat. Waarom plaatsen de bewoners bijvoorbeeld zelf een windscherm? Het antwoord is omdat het spijlen hekwerk de behoefte van het uit de wind kunnen zitten niet vervult. In het voorgestelde ontwerp is geprobeerd dit soort behoeften zoveel mogelijk wel te vervullen zodat ook de huidige bewoners iets te bieden valt.

Nederland staat vol met gebouwen zoals het Simonscomplex waar we op korte termijn iets mee moeten. Slopen en nieuwbouw is makkelijk en soms noodzakelijk, maar tegelijkertijd niet altijd de oplossing. Het is ook kapitaalvernietiging, niet duurzaam en belangrijker, er wonen al mensen.

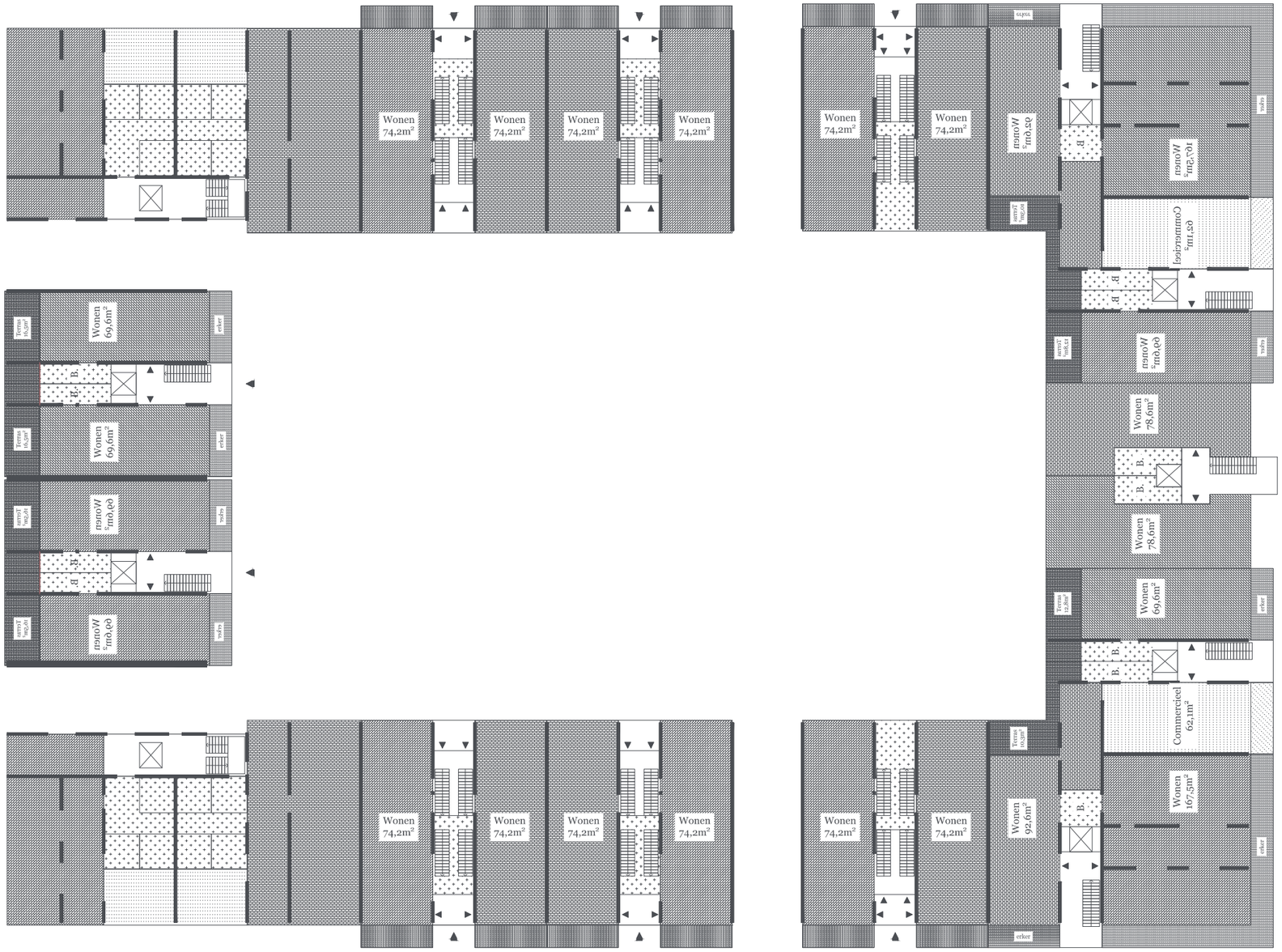

Afbeelding: Studie (schets) naar ontsluitingen voor het Simonscomplex.

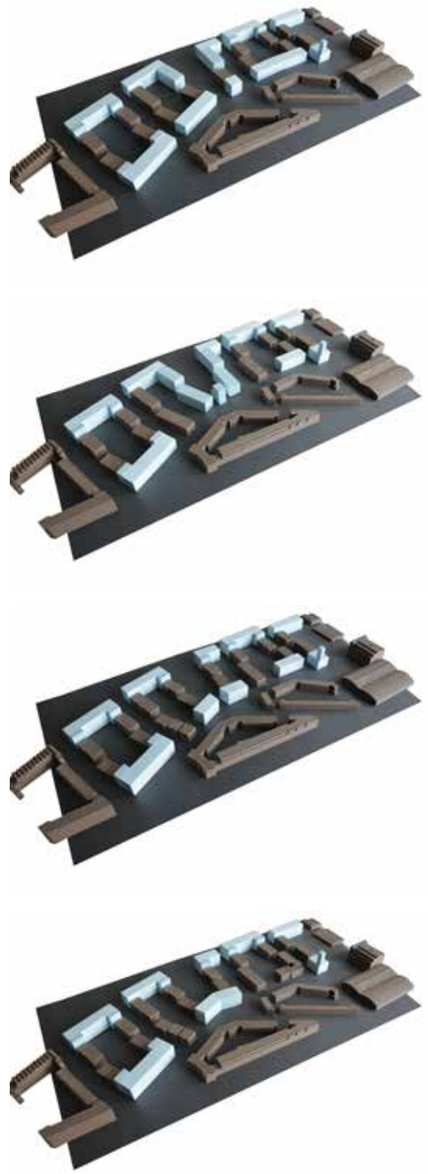

Afbeelding: selectie van verdichingstudies voor het Simonscomplex.

Positie

‘Architectuur waar je aan voorbij loopt’ gaat over de wereld die mij aanspreekt binnen de architectuur. Het is een wereld die ik tijdens mijn studie aan de academie heb ontdekt en ben gaan waarderen. Hierin staan rationaliteit en maakbaarheid hoog op de agenda. Dit gaat overigens verder dan slechts het praktische. Het gaat vooral over zorgvuldige gebouwen die passen binnen onze huidige bouwcultuur.

Dit afstudeerproject zet voor mij de bovenstaande waarden op scherp. Bewust is gekozen voor een opgave die aansluit op een belangrijk ontwerpvraagstuk van nu. Dit is de complexe woningbouwopgave die zich voor een groot deel afspeelt binnen de bestaande stad. De bestaande context speelt dus een prominente rol. Architecten en bouwers zijn ons hier al voor geweest en nog belangrijker, hier wonen al mensen. Als architect heb je een verantwoordelijkheid om hier bewust en vooral zorgvuldig mee om te gaan. De stad en haar bewoners zitten meestal helemaal niet te wachten op verandering maar willen vooral een goed huis om in te wonen. Toch is deze verandering vaak noodzakelijk. Noodzakelijk voor het behouden van een plek of om bijvoorbeeld te kunnen antwoorden aan de huidige woningbouwopgave. Dit vraagt om zorgvuldigheid van de ontwerper waarbij de kwaliteiten van het bestaande eerst onderzocht moeten worden alvorens hier een oordeel over te geven. De kwaliteit zit vaak verborgen achter het zichtbare.

Het Simonscomplex is een voorbeeld gebleken van een plek met verborgen kwaliteiten. Het complex wordt vaak op voorhand afgeserveerd op basis van het visuele vertoon. De enorme kwaliteit en zorgvuldigheid die in de woningen is gestopt wordt daarbij niet gezien. Dit vraagt namelijk om een diepgaande blik en het aangaan van het gesprek met de mensen die er dagelijks gebruik van maken. Wanneer dit niet, of onvoldoende gebeurd is dit een gemiste kans omdat hiermee bij een eventuele transformatie woningen verloren kunnen gaan waar we juist nu zo hard behoefte aan hebben.

Het meest waardevolle in het project is de zoektocht geweest naar het behouden van de bestaande kwaliteiten en waarden om deze tegelijkertijd te verrijken met een zorgvuldige verdichting. Deze zorgvuldigheid zie ik als belangrijke kernwaarde voor een architect.

Je moet jezelf niet verliezen in onnuttig spektakel. De behoefte zit namelijk niet in het spektakel. Spektakel is mooi en het moet er zijn, maar er is een veel grotere behoefte aan gewoon goede woongebouwen. Gebouwen die een vanzelfsprekendheid hebben omdat ze antwoorden aan de behoefte van de alledag, zorgvuldig ingepast in de straat en gemaakt voor gebruik. Aan deze behoefte hoop ik als architect mijn steentje bij te kunnen dragen. Als mensen aan mijn architectuur voorbij lopen, is mijn missie geslaagd.

Dankwoord

Er zijn ontzettend veel mensen die, elk op een eigen manier, hebben bijgedragen aan het mogelijk maken van mijn afstuderen. Wellicht zonder dat ze het zelf doorhadden. Ik wil vooral zeggen dat ik hiervoor iedereen ontzettend dankbaar ben. Iedereen bij naam noemen is onmogelijk.

Bijzonder veel dank ben ik verschuldigd aan Frederik Pöll. Ik kijk met enorm veel plezier terug op de vele begeleidingen die ik heb gehad. De oprechte tijd en aandacht die je steeds wist vrij te maken zijn enorm waardevol voor mij geweest. Vooral ook op de momenten dat ik het zelf even kwijt was.

Alexander Pols wil ik bedanken voor zijn scherpe blik tijdens de peilingen. De vinger op de zere plek leggen en toch weten te motiveren is een kunst. Dit beheers je volkomen. Bedankt!

Sjoerdieke Nicolson-Feenstra wil ik bedanken voor het zorgvuldige voorzitterschap en de fijne communicatie. Ook de kritische blik en de aangedragen referenties hebben mij enorm geholpen. Dank!

Roel van der Zeeuw bedankt voor je scherpe, frisse blik aan het einde van het proces!

Carolien Oomen, Wijnand Galema, Peter Stout, Arie Lengkeek bedankt voor jullie profesionele blik en informatie!

De bewoners van het Simonscomplex wil ik bedanken voor de waardevolle inkijk in het dagelijks leven in het Simonscomplex. In het bijzonder mevr. van der Wal voor haar informatie over de stadsvernieuwingsperiode.

Mariëtte van Heuvelen bedankt voor de informatie over de actuele ontwikkelingen van het Simonscomplex.

De gehele periode aan de academie was een intensieve periode die ik niet had kunnen volbrengen zonder de steun van mijn werkgevers, mentoren en collega's. In bijzonder wil ik hier Cor Paauwe, Sharif ben Chamach, Tamara Guzina & Rolf Reichardt noemen. Voor het inspirerende mentorschap, de kansen en ruimte die jullie me hebben gegeven kan ik alleen maar een hele diepe buiging maken.

En ik bedank natuurlijk mijn ouders voor de altijd onvoorwaardelijke support en op zijn tijd even een cursus relativeren.

Jordie en Marije bedankt voor de wetenschap dat jullie er altijd voor me zijn. Ik zal proberen hier ook eens gebruik van te maken!

En ik bedank mijn allerliefste Suuz. Bedankt voor het geduld, altijd positieve energie en de vele maquette boompjes.

Bronnen

Literatuur

Wijnand Galema (2010). Simonsterrein, Monument van de aktivistiese stedenbouw

Leon van Meijeln Heide Hinterthür, Els Bet (2010). Cultuurhistorische verkenning wijk Feijenoord

Maandag, B. (2019). Stadsvernieuwing in Rotterdam (1ste ed.). Macmillan Publishers.

Lengkeek, A., & Kuenzli, P. (2022). Operatie wooncoöperatie (1ste editie). Trancityxvaliz.

Boudet, D. (2018). New Housing in Zurich (1ste editie). Adfo Books.

Prins, A. (2021). Wonen (1ste ed.). Walburg Pers B.V., Uitgeverij.

Yanagi, S. (2019). The Beauty of Everyday Things. Penguin.

Berke, D., & Harris, S. (2012). Architecture of the Everyday. Amsterdam University Press.

de Architect (2017). post Piraeus

Van der Heijden, H., & Kollhoff, H. (2018). Street Architecture - Work By Hans Van Der Heijden (1ste editie). Hans Huber.

Artikelen

Steven verseput. (2021) Hoe keert 'afvoerputje' Feijenoord
het geweld en de verloedering?, NRC

Rober-Jan de Kort (2019) De schoonheid van alledaagse architectuur

Kruif, De, F. (2022, 29 januari). De niet-aflatende strijd tegen de sloop van de Pompenburg-flat. NRC handelsblad

Afbeeldingen

Pagina: 2
Giambattista Nolli. (1748) - Nolli Map

Pagina: 12, 14, 26
Wijnand Galema (2010). Simonsterrein, Monument van de aktivistiese stedenbouw

Pagina: 20
Kruif, De, F. (2022, 29 januari). De niet-aflatende strijd tegen de sloop van de Pompenburg-flat. NRC handelsblad

Pagina: 28
https://post65.nl

Pagina: 29
Maandag, B. (2019). Stadsvernieuwing in Rotterdam (1ste ed.). Macmillan Publishers.

Pagina: 40, 44, 102, 109
https://stadsarchief.rotterdam.nl

Pagina:42
http://mijnrotterdamdestijds.blogspot.com

Pagina: 46, 47
Privé archief mevr. van der Wal

Pagina 100:
Engel, H., V., Van Velzen, E., Van de Wal, O., Linders, J., Van Velzen, E., & Van de Wal, O. (2013). Vernieuwing Van de Stadsvernieuwing. trancityxvaliz

Pagina: 125
https://bigsee.eu/gleis-21-vienna

Pagina 126:
https://www.br.de

Pagina 127:
http://www.emi-architekten.ch

1e versie dd. 08-07-2022
2e versie dd. 10-07-2022